

פרק רביעי ראש השנה

קולו קולו שרית לידוך... ממשקן סין קלמה וכל זמן שלן מעבין...

לדעתך כן בקמן שלא הביע זקוק לא יאז: (6) 'דא דוקע'

אז סביע ליה לדבא דאבר לשד יאז ילמא דוקע לשד

ל השמע מן המשבוע לעצמו ל דודי חובתה דרבי ודא

בי דא לשבועה איתון דוקע די דהנא דישא מתקנס תנא

דוקע: כתיב יסוד הקיעה לש שלש' שיעור הקיעה בשלש'

די הקיעה בשלש ויבוח 'הקיע' ש' בשבועה כשרים אין ביה

ש' שבדך אודן כך נחמנה לו שיעור דוקע שלש פעמים כשם

ד' דייב' כל כלי חרוד דודי דייב אש' שלש' צבד סגיא את

זבחן: גב' והנניא 'שיעור' קה אבר אביי תנא דין קא

דכילוד בני הועבדה דכילוד קא השב' ד' בבא ורו לא:

ג' כ' יבוח: והנניא 'שיעור' ה' שברים אבר אביי ברא דא

ה' ש' חרועה יהיה לכס' יבבא דא לכן וכו' בארמי

ע' דהולן לכן וכו' בארמי ע' דהולן לכן וכו' בארמי

כ' ענדו נהו ומ' סבר יליל' ז' כ' ענדו נהו ומ' סבר יליל'

ה' כ' ענדו נהו ומ' סבר יליל' ז' כ' ענדו נהו ומ' סבר יליל'

ה' כ' ענדו נהו ומ' סבר יליל' ז' כ' ענדו נהו ומ' סבר יליל'

ה' כ' ענדו נהו ומ' סבר יליל' ז' כ' ענדו נהו ומ' סבר יליל'

ה' כ' ענדו נהו ומ' סבר יליל' ז' כ' ענדו נהו ומ' סבר יליל'

יום טוב

ש'אין תלמוד לומר בחודש השביעי... דאז כנן ג' כנמה מקומות

השביעי שיה' כל תרועה ודרוש השביעי זה כזה ומצן לשלש של

לגוריה שיה' דא כרז' שלש' שותן תשע יום חרועה יהיה לכס'

של זה בזה ושל זה בזה תל' שביעי שביעי לגוריה שיה' דא

שיעור הקיעה כתרועה שיעור תרועה כשלושה שברים

לה בהקיעא והשנא סיידי לה בגוריה שיה' דא קאמר 'אי לא

לה בהקיעא השנא דראוי גוריה שיה' דא בהקיעא לא

בכרז' דהנניא 'הקיעה' חרועה חרועה חרועה חרועה חרועה

בכרז' דהנניא 'הקיעה' חרועה חרועה חרועה חרועה חרועה

בכרז' דהנניא 'הקיעה' חרועה חרועה חרועה חרועה חרועה

בכרז' דהנניא 'הקיעה' חרועה חרועה חרועה חרועה חרועה

בכרז' דהנניא 'הקיעה' חרועה חרועה חרועה חרועה חרועה

בכרז' דהנניא 'הקיעה' חרועה חרועה חרועה חרועה חרועה

בכרז' דהנניא 'הקיעה' חרועה חרועה חרועה חרועה חרועה

בכרז' דהנניא 'הקיעה' חרועה חרועה חרועה חרועה חרועה

בכרז' דהנניא 'הקיעה' חרועה חרועה חרועה חרועה חרועה

בכרז' דהנניא 'הקיעה' חרועה חרועה חרועה חרועה חרועה

בכרז' דהנניא 'הקיעה' חרועה חרועה חרועה חרועה חרועה

בכרז' דהנניא 'הקיעה' חרועה חרועה חרועה חרועה חרועה

ראש השנה

תלמוד לומר וקתעב. והרי חרועה: שאין תל' שנת. עבד' אמר

הקיעה חרועה וקע' תמנה פלגי כי הד' למר וקתעב חרועה וקע

תמנה פלגי פקיעט דשעת היל: תרא הקיעה שנה ליה ויכ' קלמר

וקתעב חרועה שנת למחנה: כי' ושלש' תרועה נאמרו כרז'

שנתן וזכרן חרועה וזכרן חרועה וזכרן חרועה וזכרן חרועה וזכרן חרועה

שנתן וזכרן חרועה וזכרן חרועה וזכרן חרועה וזכרן חרועה וזכרן חרועה

שנתן וזכרן חרועה וזכרן חרועה וזכרן חרועה וזכרן חרועה וזכרן חרועה

שנתן וזכרן חרועה וזכרן חרועה וזכרן חרועה וזכרן חרועה וזכרן חרועה

שנתן וזכרן חרועה וזכרן חרועה וזכרן חרועה וזכרן חרועה וזכרן חרועה

שנתן וזכרן חרועה וזכרן חרועה וזכרן חרועה וזכרן חרועה וזכרן חרועה

שנתן וזכרן חרועה וזכרן חרועה וזכרן חרועה וזכרן חרועה וזכרן חרועה

שנתן וזכרן חרועה וזכרן חרועה וזכרן חרועה וזכרן חרועה וזכרן חרועה

שנתן וזכרן חרועה וזכרן חרועה וזכרן חרועה וזכרן חרועה וזכרן חרועה

שנתן וזכרן חרועה וזכרן חרועה וזכרן חרועה וזכרן חרועה וזכרן חרועה

שנתן וזכרן חרועה וזכרן חרועה וזכרן חרועה וזכרן חרועה וזכרן חרועה

שנתן וזכרן חרועה וזכרן חרועה וזכרן חרועה וזכרן חרועה וזכרן חרועה

שנתן וזכרן חרועה וזכרן חרועה וזכרן חרועה וזכרן חרועה וזכרן חרועה

שנתן וזכרן חרועה וזכרן חרועה וזכרן חרועה וזכרן חרועה וזכרן חרועה

שנתן וזכרן חרועה וזכרן חרועה וזכרן חרועה וזכרן חרועה וזכרן חרועה

פרק רביעי ראש השנה

קולו קולו שרית לידוך... ממשקן סין קלמה וכל זמן שלן מעבין...

לדעתך כן בקמן שלא הביע זקוק לא יאז: (6) 'דא דוקע'

אז סביע ליה לדבא דאבר לשד יאז ילמא דוקע לשד

ל השמע מן המשבוע לעצמו ל דודי חובתה דרבי ודא

בי דא לשבועה איתון דוקע די דהנא דישא מתקנס תנא

דוקע: כתיב יסוד הקיעה לש שלש' שיעור הקיעה בשלש'

די הקיעה בשלש ויבוח 'הקיע' ש' בשבועה כשרים אין ביה

ש' שבדך אודן כך נחמנה לו שיעור דוקע שלש פעמים כשם

ד' דייב' כל כלי חרוד דודי דייב אש' שלש' צבד סגיא את

זבחן: גב' והנניא 'שיעור' קה אבר אביי תנא דין קא

דכילוד בני הועבדה דכילוד קא השב' ד' בבא ורו לא:

ג' כ' יבוח: והנניא 'שיעור' ה' שברים אבר אביי ברא דא

ה' ש' חרועה יהיה לכס' יבבא דא לכן וכו' בארמי

ע' דהולן לכן וכו' בארמי ע' דהולן לכן וכו' בארמי

כ' ענדו נהו ומ' סבר יליל' ז' כ' ענדו נהו ומ' סבר יליל'

ה' כ' ענדו נהו ומ' סבר יליל' ז' כ' ענדו נהו ומ' סבר יליל'

ה' כ' ענדו נהו ומ' סבר יליל' ז' כ' ענדו נהו ומ' סבר יליל'

ה' כ' ענדו נהו ומ' סבר יליל' ז' כ' ענדו נהו ומ' סבר יליל'

ה' כ' ענדו נהו ומ' סבר יליל' ז' כ' ענדו נהו ומ' סבר יליל'

ה' כ' ענדו נהו ומ' סבר יליל' ז' כ' ענדו נהו ומ' סבר יליל'

ה כתרועה ושלא מצינו מי שחלק
 כך נאמרה הלכה תקיעה כתרועה⁶⁶,
 א לקמן⁶⁷ שיעור תקיעה כתרועה
 זה שלשה שברים, אלמא למאן דאית
 שברים היא שיעור תקיעה כשלשה
 זלכך לדידן דמספקא לן ועבדינן
 להארין בתקיעה כשברים דהיא
 ת תקיעה דתשית כשלשה שברים,
 ש יבבות כל חד וחד כדאיתיה, לפי
 ודעין מהו התרועה שנאמר עליה
 ה כמות, מיהו אפי' דאיסתפק ליה
 ילמא גנח וייליל לא צריך לאורוכי
 יד גנח וייליל דהיא שלשה שברים
 ה, דאי נמי גנח וייליל לא גמר
 זח: תלת וייליל תלת, אלא דשיעורא
 ז⁶⁷, ועוד לספקיה דר' אבהו לא
 זה כתרועה אלא לדעתא דתנא הוא

באמו של סיסרא שנאמר בה וחיבב
 דרך כלל הוא ענין אנה ויללה. ונחמקו
 יי המנהגים אי זה פרט של אנה ויללה
 יכ רבינו גם בדרשה פ"ח (ע"ש הע'
 יאב"ד בהשגות פ"ג מהלכות שופר ה"ד
 ע"מ מן משרש הדמיון הברייתא מחלקו
 זרועה, אבל בשיעור התקיעה לא פליגי
 קבוע, ומה שאמר אבי דלא פליגי היינו
 זח שהוצרכנו לומר דפליגי לבני מהות
 אין צריך לומר דמתני' חשיב תקיעות
 אלא כפשוטו דשיעור התקיעה כתשע
 דברייתא התרועה היא שברים וכל שבר
 התקיעה כתרועה, אבל למתני' דהתרועה
 א גי כחות, איכ שיעור התקיעה כשלש
 הרשביא, ועי' מ"מ שם אחר שהביא
 כתב שכן דעת הרמב"ן וכ"כ הבי"ח סי'
 יי פ"י, וצ"ע שלא ראו הכרי רבינו שלא
 6 עי' ר"ן בח"י ועל הרי"ף שכן משמע
 ז והעברתם לתרועה, ועי' להלן הע' 68
 ז לא ילפינן לה מקרא. 65 ל"א
 הקשו תחילה מדתניא שיעור תקיעה
 זלא פליגא אמתני', ואזכיר הקשו מדתניא
 כשלשה שברים, ואמרו דבא ודאי פליגי,
 דהכל ברייתא אחת וס"ל כמתני' בהזא
 זנמצא ולמי' דתרועה שברים היא, שיעור
 זה שברים, אמנם איכא למימר דשתי
 זברייתא קמייתא ל"מ אמתני' וכרייתא
 ז, ולפי' דלמא לכ"ז שיעור התקיעה
 זברייתא ה"ב פליגא רק על שיעור התרועה,
 ז"ו ולהלן משמע דהכל ברייתא אחת.
 זבאה ברישביא בשם יש שהיו סבורין

תיבת הרמב"ן

דאמרי ליה, הא לדבי אבהו דיה לתקיעה כאחת
 מן הקולות שבתרועה⁶⁸, ואפשר שאף תקיעה
 דרבי אבהו כתרועה ידידה כשלשה שברים ושלוש
 יבבות, והוא הנכון⁶⁹.
 ז[לד, א] הא דאמרינן או אינו אלא תקיעה
 ותרועה אחת, הכי קאמר שמא מצוה אחת הוא

לומר, ז"ל: יש שהיו סבורין לומר דלר' אבהו לא בעי
 ב שברים וגי יבבות, ולא בעינן שלשה כח מיניה
 אלא היכא דהוי שברים לחד או יבבות לחד, אבל כי
 הוי תרויהו לא, דאיהו לא אתא לאוסופי בשיעור
 תרועה ותקיעה שהיא כתרועה, אלא שבא לומר שנעשה
 תרועה משברים ויבבות, ובשתייהן כשיעור תרועה דתנא
 ידן או דתנא כרא, עכ"ל, ובסאור הדברים, דמה שצריך
 שלשה שברים או שלש תרועות, אין זה משום דבפחות
 משלשה לא מיקרי שברים ותרועה, ובאמת גם אחד
 קרוי שבר ותרועה, אלא דכך קבלו הלכה שהתרועה
 שבתורה צריך שתהא בת ג קולות, והיון דלספיקיה
 דר' אבהו בעינן גנח וייליל סגי מדינא בני קולות
 שיש בהם גנח וייליל, אלא שלמעשה תיקן ר' אבהו
 כאחתו שיעור שהיו עושים שברים ותרועה קודם תקנתו,
 ולפיכך עושים שלשה שברים ושלוש תרועות, אבל הדין
 שצריך להארין בתקיעה סבר רבינו השתא שהוא כשיעור
 שהתרועה צריכה להיות מדינא, ולא כשיעור התרועה
 שעשה למעשה. ועי' רישביא שם שדחה דלעולם ליכא
 גניחה בפחות מ"ב שברים כדמשער (כצ"ל) תנא ברא
 ולא יללה בפחות מגי יבבות כדמשער תנא דמתני',
 והיינו דס"ל דגניחה ויללה לא הוי כלל בפחות משלשה,
 ולר' אבהו צריך מדינא שלשה שברים ושלוש תרועות.
 68 לכאורה צ"ב הוא לעיל כתב רבינו בהרי"א דלכ"ז
 תקיעה כתרועה, ושלא מצינו מי שחלק בזה דכך נאמרה
 הלכה בתקיעה כתרועה, ונראה דהשתא ס"ל לרבינו
 דגנח וייליל אין זה תרועה אחת שעשויה משני קולות,
 אלא שתי תרועות הן, ונחמק דילמא כחנת התורה
 לעשות שתי תרועות, אבל מה שנאמרה הלכה דתקיעה
 כתרועה היינו כתרועה אחת, ומשיכ' לא אשכחן וכו',
 ר"ל ולא אשכחן שהתקיעה תהיה כהתרועה הנעשית
 אלא לתנא דמתני' או דברייתא, אבל לר' אבהו לא
 בעינן כשתי תרועות. ועי' לעיל הע' 64 דהר"ן כתב
 דילפינן מקרא דשיעור תקיעה כתרועה, ונראה דלרבינו
 לא מקרא ילפינן רק מהלכה, דאם מקרא איכ אף אם
 גנח וייליל שתי תרועות הם, צריך שהתקיעה תהיה
 כשתיים, שהרי הוקשה העברתה לתרועה, אבל אם הוא
 מהלכה איש, דכך נאמרה הלכה דתקיעה כתרועה אחת,
 ולא כתרועות הנעשות. 69 וכן הם דברי רבינו
 בדרשה פ"ח, אך אינו מבואר למה חזר בו מהסברות
 שהוזכר תחלה לצד שאין צריך להארין בתקיעה
 כשיעור השברים והתרועה, ולכאורה אפשר לבאר בכמה
 אופנים. ד"ל דחזר בו מן הסכרא הראשונה שכתב דלר'
 אבהו אין צריך מדינא שלשה שברים ושלושה יבבות,
 וס"ל בהרישביא (ע"י הע' 67), או דחזר בו ממה שסבר

וצריך לתקוע ולהריע בנשימה אחת⁷⁰ שלא יחא
 בין תקיעה לתרועה ולא כלום, כשהוא אומר
 ובהקהיל תתקעו ולא תריעו. ה"י אומר כל אחת
 מצוה בפני עצמה, ואם רצה מפסיק⁷¹, דאי ס"ד
 חד הוא, אמר רחמנא פלגא דמצוה עביד ופלגא
 לא תעביד, והכי איתא בפרק החליל⁷², ורש"י

דאין צריך להארין אלא כהתרועה שצריכה מדינא וס"ל
 השתא דצריך להארין כהתרועה שעושה למעשה, ומה
 דחזר בו מן הסכרא השניה גם יש להסתפק, דילל דס"ל
 השתא כהר"ן דילפינן מקרא דשיעור התקיעה כתרועה
 וא"כ בעינן כשתי תרועות (כ"ל בהע' 68), או דס"ל
 דההלכה נאמרה דשיעור התקיעה כשתי תרועות, או
 דס"ל דגנח וייליל אינם שתי תרועות אלא תרועה
 אחת, ולפיכך צריך להארין כגמי הגנח והייליל, אמנם
 מדברי רבינו בדרשה פ"ח מוכח דבחרתו ס"ל דמהות
 התרועה היא שברים תרועה מתלה הדין ואין להפסיק
 בין השברים לתרועה דין שצריך להארין בתקיעה
 כשניהם, ואם שתי תרועות הן אינו מובן מה ענין זה
 לזה, וכן מוכח דס"ל דצריך להארין בתקיעה כתרועה
 הנעשית מכתב שם וצריך כל אחד לשעוריה תקיעה
 כתרועה דנפשיה, ומשמע דמהאי טעמא צריך להארין
 כהשית, ואם ס"ל בחזרתו כהרישביא דמדינא צריך
 שלשה שברים ושלושה יבבות, למה הוצרך לכך שצריך
 להארין כתרועה דנפשיה, והרי אם ס"ל דמהות התרועה
 היא שברים תרועה וצריך שלשה ושלושה, הרי פשוט
 שצריך להארין ככל השית, ואפי' לא היה צריך להארין
 כתרועה דנפשיה, ועייש בדרשה הע' 80-81. 70 עי'
 בסמוך דמבאר שלרבינו האי תנא אתא לאפוקי משיטת
 ר' יהודה בסוכה ג' ב, ומוכח דלרבינו אליבא דר'
 יהודה צריך לתקוע ולהריע בנשימה אחת, וכ"כ להלן
 ד"ה דמסתברא ובדרשה פ"ח (עייש הע' 45), וכ"כ
 תוס' בערכין י א ד"ה אין, אבל רש"י בסוכה שם ד"ה
 ולא כלום יאר דלר' יהודה לא היה מפסיק בינתים
 אלא כדי נשימה, תוס' שם נד א ד"ה מהו כתבו דצריך
 להפסיק כדי נשימה, ועי' משיכ' המאירי כסוגין ובמגן
 אבות הענין השני. 71 מבואר דאם רצה יכול לעשותם
 בבת אחת וכשיטתו לעיל כו א, עייש הערה 102.
 72 סוכה ג' ב, ומבאר בהדיא דרבינו מפרש דהאי
 תנא אתא לאפוקי מודע ר' יהודה, דסברא זו דלא אמר
 רחמנא פלגא דמצוה עביד וכו', סכרת רבנן היא בגמי
 שם לאפוקי מדר' יהודה. ועי' הע' הגרא"ז כאן שכתב
 דהתוס' שם נד א ד"ה מהו פירשו כרבינו, וצ"ע
 דבדבריהם מפורש דהברייתא דין אחת גם כר' יהודה,
 שהרי הביאו ממנה ראיה דלר' יהודה צריך להפסיק
 בינתים, וכנראה כחנת הגרא"ז דהתוס' אינם מפרשים
 כרש"י דהו"א היא דאין צריך תקיעה, אלא כרבינו
 דהו"א היא שצריך לתקוע בנשימה אחת, אלא ולרבינו
 בזה פליגי ר' יהודה ורבנן דהברייתא לאפוקי מדר'
 יהודה אתא ולהתוס' לא בזה מחלק, אך זה צ"ע רב,
 דנמצא לפי' דלהתוס' מסקנת הברייתא כאן דאין לר'

פ"ב אומר את התרועה יארמ"ג ר' מרדכי י"ד ק"כ (נדון פ"ב. פ. 10)

4

5

ז"ל פירש תקיעה בפני עצמה כו' ולא תימא
 חדא הוא וה"ק היו תוקעין תרועה כו' ותמהני⁷³
 עליו ז"ל (ג) ⁷⁴
 (ל) גירסתו⁷⁵ של ר"ח ז"ל⁷⁶ כך היא שלש
 תרועות דראש השנה⁷⁷ שתיים מדברי תורה
 ואחת מד"ס, זכרון תרועה⁷⁸ יום⁷⁹ תרועה
 מה"ת, פי' ⁸⁰ דבראש השנה עצמו כתיבי,
 והעברת שופר תרועה מד"ס⁸¹, פי' ⁸⁰ דגמרי
 ליה רבנן מיובל באסמכתא בעלמא⁸² דתרועה
 תרועה⁸³, אבל לא נאמרה למשה אלא חדא ג"ש
 דתרועה תרועה דמדבר⁸⁴, אלא דרבנן אסמכוה
 עלה אף הך ג"ש, משום דתרועה גמי היא, כי
 תהיא דמדבר שנאמרה למשה מסיני, אבל

תעבירו שופר לא גמרי כלל כיון דלא כתיב בה
 תרועה, ור' שמואל בר נחמני⁸⁵ אמר אחת
 מד"ת ואחת מד"ס⁸⁶, פי' מג"ש דרבנן,
 שבתון זכרון תרועה מד"ת, שופר תרועה⁸⁷
 מד"ס, יום תרועה יהיה לכם לתלמודו הוא
 בא⁸⁸ ביום ולא בלילה, ואעפ"כ כיון דבראש
 השנה גופיה כתיב אסמכוה ביה רבנן, ולא קרי
 מד"ס אלא אותה של ג"ש שהיא אסמכתא
 דסופרים, אבל הא פשטיה דקרא הוא⁸⁹, וסופרים
 הוא דדרשי ליה למלה אחריו⁹⁰, ביום ולא
 בלילה, ואית דגרסי⁹¹ ושתים מד"ס, והכל
 אחד, והא דאמרי הני תנאי⁹² דלא גמרינן מיום
 הכפורים אלא אסמכתא נינהו, אע"ג דגמרי' מיום

הגהות הגרא"י: (ג) כונתו דמפרק החליל מוכח דלא כפירש"י דאו אינו הוא דנימא דתקיעה הוא תרועה,
 אבל עיין פירש"י שם (דני"ג ע"ב) דגם שם מפרש כפירושו בכאן בהא דותקעתם תרועה, ועיין בתוס' שם דניד
 ע"א ד"ה מהו דתימא דפירשו הא דכאן כפי' הרמב"ן אלא דבזה התוס' מפרשים כפירש"י שם בדיה ולא כיום
 דגם לר' יהודה מפסיק כדי נשימה ולא כמו שכתב הרמב"ן כאן בסוף ד"ה ומסתברא, ע"ש.

יהודה צריך הפסק משום דכתיב תתקעו ולא תריעו,
 וזה נסתר מהגמ' בסוכה שם דאליכא דר' יהודה אין
 דאיה מהאי קרא משום דההוא לסימנא בעלמא, וע"כ
 צ"ל דגם התוס' מפרשים כרש"י, ומה שהוכיחו
 מהברייתא כאן כותנתם רק דמלשון הברייתא תקיעה
 בפני עצמה ותרועה בפני עצמה משמע שצריך שני
 קולות, ועיין שו"ת אבני נזר א"ח סימן תמד ס"ב.
⁷³ ותמהני עליו ז"ל — בדיר תיבות אלו בתובות
 בתחילת פיסקא הבאה, אך נראה שמקומן כאן כמו
 שתקמו בדפו' מאוחרים. ⁷⁴ ע"י בארוכה ברשבי"א
 ור"ן כאן, וע"י הערת הגרא"י, ומשי"כ דרש"י בסוכה
 מפרש כמו שפי' כאן הוא תמה, דבע"כ כותנתו שם
 שתקיעה ותרועה נעשים כאחת, ולא דגם היינו הך,
 דהא דאי דר' יהודה תוקעים גם תקיעה וגם תרועה,
 וע"י דש"י ערכין י א ד"ה ותקעתם, וצ"ע. ⁷⁵ כל
 הענין הובא ברשבי"א בשם רבינו, ובסתם בחי' הר"ן.
⁷⁶ לפנינו להלן ע"ב. ⁷⁷ לפנינו: נאמרו בד"ה, וע"י דק"ס.
⁷⁸ כ"ה גם ברשבי"א ור"ן, כר"ה לפנינו: שבתון זכרון
 תרועה. ⁷⁹ צ"ל: ויום, ⁸⁰ דברי רבינו, ⁸¹ כג"י
 כ"י"מ שבדק"ס אות ז, ודלא כג"י שלפנינו והיא גירסת
 רש"י: שבתון זכרון תרועה והעברת שופר תרועה מדברי
 תורה, יום תרועה יהיה לכם לתלמודו הוא בא וכנראה
 לא נודע להו בגי' רש"י, דאין אפשר לומר דהעברת
 היו דבר תורה, הא לית ליה גו"ש דשביעי שביעי
 וליכא למילף מיובל, ע"י יום תרועה וסורי אבן ופני'
 ורש"ש שעמדו על קו' ה'. ⁸² צ"ב מה הכריחו
 לרבינו לפרש דהוי אסמכתא בעלמא, דהא לשון הרי"ח
 כך הוא: כלומר בג"ש גמר לה מיובל ולא בר"ה
 עצמה כתיב, ולכאורה אפשר לפרש דהוי גו"ש משם
 ולא אסמכתא וקרי ליה דברי סופרים משום דנלמד

מדרשה, ע"י רמב"ם ספר המצות שורש שני, ואף
 לרבינו שתולק שם, אינו אלא בהכנת כוונת הרמב"ם,
 אבל מורה הוא דבלשון הגמ' כך הוא כדאיתא בהדיא
 בסנהדרין פ"ב. ונראה דכאן אי"א לומר כן דהא בגמ'
 להלן פריך להאי תנא מאי ליה ביום ולא בלילה ומשני
 דגמר לה מיום הכפורים, והקשו דגילף מיוהכ"פ גם
 לפשוטה לפניה ולאחריה, ומוכח דעד השתא סברה הגמ'
 דלא ילפינן מיום הכפורים, וע"כ דמה שאמר התנא
 מדברי סופרים היינו מדרבנן, וע"י עוד הערה ⁹².
⁸³ דתרועה תרועה — ב' מלים אלו ליתא ברשבי"א
 ור"ן. ⁸⁴ היינו לפי ההירא, אבל למסקנא דלפינן
 ביום ולא בלילה מיוהכ"פ ע"כ דכן נאמרה למשה,
 ומי"מ לא ילפינן מינה למנין התרועות, כמשי"כ רבינו
 בסמוך. ⁸⁵ כן במי"מ בדק"ס אות ק ובר"ה תע"ה,
 לפנינו נ"י: ר' יונתן. ⁸⁶ בר"ה לפנינו ליתא גירסא
 זו רק הגי' שמביא רבינו להלן בשם "ואית דגרסי",
⁸⁷ צ"ל: והעברת שופר תרועה. ⁸⁸ כג"י כ"י"ב בדק"ס
 אות ק, לפנינו: והעברת שופר תרועה מד"ת, שבתון
 זכרון תרועה ויום תרועה יהיה לכם לתלמודו הוא בא.
 בספרי בהעלותך ע"ג: שבתון זכרון תרועה מד"ת,
 והעברת שופר תורה יום תרועה יהיה לכם לתלמודו
 הוא בא. ⁸⁹ ר"ל דלכאורה קשה מאי דאמר אחת
 מד"ת ואחת מד"ס, והרי מודה הוא דשלוש תרועות
 בר"ה, וקאמר דמה שאמר מד"ס היינו דין דרבנן
 שדרשוהו קעין דרשה דאורייתא, מאי"כ התרועה
 השלישית אינה מדרשה כלל, רק דין דרבנן שתקנתו
 כנגד מספר התרועות, ופשטיה דקרא מורה על לשון
 תרועה, ואין כאן דרשה. ⁹⁰ בר"ה: למילתא אחריית,
⁹¹ כ"ה בר"ה לפנינו, ע"י ה"ע ⁸⁶. ⁹² לשון "הני
 תנאי" קשה דהרי בגמ' הובא רק בשם ר' ישמעאל

אם נקט תבואה ודבר שנתנו עמו... אש לאשה... ארבעה עשר יום...

הדומה ונתן ליכא דקטא... ארבעה עשר יום... ארבעה עשר יום... ארבעה עשר יום...

שלש לפחדות שיערים... ארבעה עשר יום... ארבעה עשר יום... ארבעה עשר יום...

מזו דרומא רבנא הוא... ארבעה עשר יום... ארבעה עשר יום... ארבעה עשר יום...

מזו דרומא רבנא הוא... ארבעה עשר יום... ארבעה עשר יום... ארבעה עשר יום...

מזו דרומא רבנא הוא... ארבעה עשר יום... ארבעה עשר יום... ארבעה עשר יום...

מזו דרומא רבנא הוא... ארבעה עשר יום... ארבעה עשר יום... ארבעה עשר יום...

מזו דרומא רבנא הוא... ארבעה עשר יום... ארבעה עשר יום... ארבעה עשר יום...

מזו דרומא רבנא הוא... ארבעה עשר יום... ארבעה עשר יום... ארבעה עשר יום...

מזו דרומא רבנא הוא... ארבעה עשר יום... ארבעה עשר יום... ארבעה עשר יום...

מזו דרומא רבנא הוא... ארבעה עשר יום... ארבעה עשר יום... ארבעה עשר יום...

מזו דרומא רבנא הוא... ארבעה עשר יום... ארבעה עשר יום... ארבעה עשר יום...

מזו דרומא רבנא הוא... ארבעה עשר יום... ארבעה עשר יום... ארבעה עשר יום...

מזו דרומא רבנא הוא... ארבעה עשר יום... ארבעה עשר יום... ארבעה עשר יום...

מזו דרומא רבנא הוא... ארבעה עשר יום... ארבעה עשר יום... ארבעה עשר יום...

מזו דרומא רבנא הוא... ארבעה עשר יום... ארבעה עשר יום... ארבעה עשר יום...

מזו דרומא רבנא הוא... ארבעה עשר יום... ארבעה עשר יום... ארבעה עשר יום...

מזו דרומא רבנא הוא... ארבעה עשר יום... ארבעה עשר יום... ארבעה עשר יום...

מזו דרומא רבנא הוא... ארבעה עשר יום... ארבעה עשר יום... ארבעה עשר יום...

יצא¹¹⁷, אבל תקיעה מזה ותרועה מזה כלומר אחר כך יצא. לפי ששמען על הסדר. ויש נוסחא מפורשת¹¹⁸ תקיעה מזה ותרועה מזה בזה אחר זה יצא.

[לה. א] מאי שנא הני אילימא משום דכתיב¹¹⁹ ביה קראי והאמר ר' חננאל כו'. רש"י ז"ל¹²⁰ מפרש דמפסוקי מוספין קאמר, ולא דאיך לי¹²¹ דמאי קושי' מקראי דמוספין, הא איכא כמה קראי דמלכיות וזכרונות ושופרות דהוה להו ל', ואפי' בדיעבד לרבי יוחנן בן גורי הוה להו תשע¹²², והיכי קס"ד דמשום קראי דמוספין קאמר ושבקי הני דנפשי, ועוד דהו"ל לתרצי אלא משום קראי דמלכיות וזכרונות ושופרות ולא לימא משום דאוושי ברכות, דמשמע קראי ליכא אלא ברכות הוא דאוושי בעצמן מפני שהן תשע, ועוד מדאמר' אילימא משום דכתיב ביה קראי והאמר רב חננאל כו', משמע דלרב חננאל לית בהו קראי כלל, ואני תמיה עוד ומי הזכיר במוסף שיוכיר פסוקים כלל ואפי' לתכחלה, אלא אומר מוסף יום פלוני

הקול ויפסיק, אלא שבר כאדם הגונב משברו מכאב לב, והן יבבות ארוכות¹⁰⁹ וטועין התוקעין המפסיקים אותם לגמרי¹¹⁰.

7 ושוב מצאתי בתשובת ר"ת ז"ל¹¹¹ שלשה שברים בנשימה אחת עבדינן להו דבמקום תרועה קיימי, אבל ג' שברים ותרועה דתשר"ת לא מסתברא¹¹², דגנחוי ויילולי בחדא נשימה לא עבדי אינשי, ע"כ. ואין דבריו נכונים¹¹³ דהא תרועה היא, ואי אפשר להיות בה הפסק בשום פנים, ולא מיחלקי גנחוי ויילולי מפשוטא וילולי או גנחוי דר"י, ואעפ"כ צריך לעשותן בנשימה אחת.

[לה. ב] ה"ג בכלהו נוסחי שמע תשע תקיעות בתשע שעות ביום יצא, מתשע בני אדם כאחד לא יצא¹¹⁴, ולאו משום דתרי קלי לא משתמעי כמ"ש רש"י ז"ל¹¹⁵, אלא ט' תקיעות היינו סדר תקיעות ג' של שלש שלש דאינון תשע, ולא יצא משום דשמען כאחת ואנו בעינן פשוטה לפנייה ופשוטה לאחריה ותרועה בנתים¹¹⁶, וזה אינו סדורות כסדרן לפיכך לא

בדול. ואף דבנוחן זה אין נפק"מ בפלוגתא זו כיון דבלא"ה לא יצא לרבינו משום דבעינן על הסדר, מ"מ יהיה נפק"מ במה שכתב הריטב"א בשם רה"ג דאם תקעו שלשה בני אדם כאחד זה תשר"ת וזה תש"ת, ונמצא שמע של תקיעות ביחד ושלש תרועות ביחד, דבכה"ג אין הסרון מצד הסדר (ע"י הע' הבאה), מ"מ אליבא דהרשב"א לא יצא דאינו שמע שלש תקיעות, ואליבא דרבינו יצא, ועיי"ש בריטב"א שהביא שתי שיטות בזה. 116 משמע דהסרון הוא רק משום הסדר שכל בכא, אבל שלש הבבות אין בהם דין סדר, וכ"ה בהרי"א בדרשה פ"ה: שאין הסדר אלא בתרועה שתהא תקיעה לפנייה ותקיעה לאחריה, אבל שלש התרועות שרמזה להן התורה אין להם חבור ולא סדר זו ע"ס זו כלל, ועיי"ש שהריב"א חולק על זה. 117 וכ"כ תוס' ד"ה מתשעה והרי"א מלוגיל (גנוי ראשונים ע"מ מה) ועו"ר, ובעד דרש"י יצא אף שלא שמען על הסדר, כתב באבני נור או"ח סו"ס תמד ובספר ציונים לתורה כלל לה, שכל מקום שצריך סדר העיקר הוא שלא יהיה סדר הפוך, אבל בבת אחת שפיר דמי. 118 כ"ה בכה"ג וריצ"ג ורי"ף הג"ל. 119 כן הוא בירט דבינו גם במלחמות (ח ב) ובדרשה פ"ב (עיי"ש הע' 24), לפנינו: דנפשי, בדפ"ר מאחזרים של חידושי רבינו תקנו ע"פ הגי' שלפנינו. אמנם במלחמות מפורש דרש"י הוא ששינה את הגירסא: דנפשי. 120 ד"ה כיון שאמר. 121 כל הענין גם במלחמות שם. ועיי' גם רשב"א וריטב"א ור"ן ומאירי. 122 לעיל

הריצ"ג רק מתוך דברי רבינו, וסברו דגם זה מדברי הריצ"ג, ועי' ביצחק ירגן. 109 ר"ל במשי"כ בדרשה ספ"ת דאין הפרש בין שברים לתקיעה בין ארוך לקצר, אלא שזה קול פשוט סופו כתחילתו וזהו קול שבור כעין המילל. 110 משמע דאין להפסיק כלל בין שבר לשבר אלא לתקוע הכל בבת אחת, ע"י בדרשה שם הע' 111. 111 הביאו רבינו בדרשה פ"ה, עיי"ש הע' 85. 112 ע"י בדרשה הע' 86. 113 וכן הקשה עליו בדרשה, עיי"ש. 114 ב"ה ב"י הבה"ג ד"ץ לה ג והרי"ח והרי"ף (יא ב) והרמב"ם פ"ג מהל' שופר ה"ו וריצ"ג ח"א ע"מ לא ועיסור ה"ל שופר (קב ג) ועו"ר, ולאפוקי מגי' רש"י ד"ה מתשעה שג"ס "יצא". 115 שם אליבא דברסא זו, והקשה עליה דהא אוקימנא דתרי קלי מתרי גברי משתמע, ימבואר דס"ל דתרי קלי משתמעו גם בשני סוגי קולות וגם שאפשר לשמוע כל התשעה קולות, והיינו דמה שאמרנו תרי קלי משתמעו פירושו ששניהם נשמעים, אבל הרשב"א בתב דתרי קלי משתמעו היינו רק בשני קולות שונים בגון שתי תקיעות ושתי תרועות, וגם אז רק קול אחד מהשנים נשמע, ומש"ה כ"כ לא יצא, ויש לעיין דלכאורה נחלקו במציאות, דלרש"י ודבינו אפשר לשמוע ט' קולות שונים ולהרשב"א אף בשני קולות שונים א"א לשמוע רק אחד מהם, ינראה דודאי כל הקולות נשמעים אלא דאי אפשר להבחין במנינם, ולרבינו כיון ששומע כל הקולות סגי בכך, ולהרשב"א צריך שיבחין ששומע תקיעה ותרועה ואת מנינם, ולא סגי כששומע קול רעש

9

כיון ששנינו במשנתנו שיעור תקיעה כתרועה⁷⁷ ותרועה שלש יבבות, וקתני ברייתא שיעור תקיעה כתרועה ותרועה שלשה שברים, ש"מ דהכי גמירי הלכה⁷⁸ דשיעור תקיעה כשיעור התרועה, בין שתהיה התרועה ילולי או גנוחי, הילכך לר' אבהו דאמר תרועה היינו גנוחי וילולי, שיעור תקיעה דידיה כשיעור תרועה דידיה דהיינו שברים ותרועה⁷⁹, וצריך כל אחד לשיעוריה תקיעה כתרועה דנפשיה⁸⁰, וכשתוקע

תשר"ת צריך להאריך בתקיעות שבו כדי שלשה שברים ושלוש יבבות, והיא תרועה שבו⁸¹. ולפיכך⁸² אם הפסיק בתשר"ת בין שברים לתרועה פסול⁸³ דהא הפסיק בתרועה גופיה, והרי הוא כאלו עשה יבבא אחת והפסיק ועשה יבבא אחרת⁸⁴. וראיתי לרבי' תם⁸⁵ בתשובת שאילה, שאמר שלשה שברים בנשימה אחת עבדינן להו דבמקום תרועה קיימי, אבל שלשה שברים ותרועה דתשר"ת לא מסתבר⁸⁶, דגנוחי

אינם לקום המצות, ואולי י"ל דדברי הריב"א הם אתר תקנת ר' אבהו, אבל לפני תקנת ר' אבהו היו תוקעים הכל על סדר התפילה והוא מעיקר הדין לטי תקנת חכמים, ועל זה הקשה רבינו דאם יש פסול גם בהפסק בין בבא לבבא, איך גם קודם תקנת רבי אבהו אין לתקוע על סדר התפילה למי' שאם שרה כדי לגמור את כולה תוור לראש. 77 ד"ל לאוקימתא דאבי דמתני' ה"ק שיעור תקיעה כשיעור שלש תרועות (ע"י לעיל). ומבאר דס"ל לרבינו דתי' אבי קאי גם למסקנא זכרי' רש"י ותוס' ודלא כהראב"ד בהשגת פ"ג מהל' שופר ה"ד ובררשה לר"ה ע"מ מו דלמסקנא מתני' ה"ק שיעור התקיעה כשלש תרועות ופליגי רק בשיעור התקיעה. 78 כ"כ רבינו בחידושים לג ב ד"ה והיו יודע. 79 בדין זה נסתפק רבינו בחידושים שם, וכאן כתב כמסקנת דבריו שם, עיי"ש. 80 ד"ל האם מאריך בתרועה צריך להאריך בתקיעה כנגדו דכמשי"כ בהרא"ה הרשב"א, אבל למאורה צ"ב דמשמע דמטעם זה קאמר דצריך להאריך בתקיעה כנגד השברים תרועה, ומה ענין זה לזה, והרי מה דצריך לעשות שברים תרועה היינו משום דלימא זוהי התרועה ולפיכך צריך להאריך בתקיעה כנגדו, ואפי' לא היה צריך להאריך בתקיעה כתרועה דנפשיה היה צריך להאריך כנגד השברים תרועה. ונראה, והנה בחידושים שם כתב רבינו בתחילה סברא דאין צריך להאריך כנגד שניהם משום דאי נמי גנוחי וילולי לא גמרי רבי אבהו דגמח תלת וילולי תלת אלא דשיעורא דקמאי תקין, ועיי"ש בהע' 67 דביארנו דאין גם השברים הם גנוחה וילולה אין צריך שלש מזה ושלש מזה אלא רטג בשלש בין שניהם, דק שלמעשה תקין רבי אבהו לתקוע שלש ושלש, זמה שצריך להאריך בתקיעה כתרועה היינו רק מה שהתרועה צריכה להיות מצד הדין ולא מה שצ"ל מאריך בה, ומה שחזר בו בסוף דבריו ע"כ דס"ל דצריך להאריך כתרועה דנפשיה, והוא משי"כ כאן. 81 זכ"כ תוס' לג ב ד"ה שיעור ואין ח"כ ס"י רס"ו ועי"ר, וכ"כ בסוף ס"י תקע. 82 משמע שזוין זה חלוי בדין הקדם, ולאורה אין מובן מה ענין זה לזה, הא מה דצריך להאריך כנגד השברים תרועה הוא משום דצריך כל אחד להאריך בתקיעה כתרועה דנפשיה זכ"כ בהע' 80, ומה דאיה יש מזה דאסור להפסיק ביניהם, ונראה והנה בחידושים שם כתב רבינו קודם שחזר בו עוד טעם למה אין צריך

להאריך בתקיעה כנגד השברים תרועה, ולא אשכחן תקיעה כתרועה אלא לדעתא דתנא, הא לרבי אבהו דיה לתקיעה סחת מן הקלות שבתרועה, וביארנו שם בהע' 68 שכונתו דרבי אבהו לא נסתפק אם מדרת התרועה של התורה היא שברים תרועה, אלא דשמא כונת התורה שנעשה שני מיני תרועות, וכשנאמרה הלכה דתקיעה כתרועה לא נאמר אלא כתרועה אחת, דנמצא דכשחזר בו רבינו במסקנת דבריו, אין די שיחזור בו רק מהסברא הראשונה ויסבור דצריך להאריך כתרועה דנפשיה, ואפי' הכי אם השברים תרועה שתי תרועות הן סגי שאריך כאחד מהם, דמה שהוא עושה עוד תרועה אין זה מאריך כתרועה שצריך להאריך בתקיעה כנגדו, וע"כ דחזר בו רבינו גם מהסברא השניה, וס"ל דר' אבהו נסתפק דילמא מהות התרועה היא קול אחד של שברים ותרועה, ולפיכך אי די שאריך כאחד מן הקלות, ועכ"פ לפי"ז אין להפסיק בין השברים והתרועה, והיינו משי"כ כאן ולפיכך זכ"כ, ומיהו גם להסבורים להלן ייש להפסיק בין השברים לתרועה, אין הכרח דלשיטתם אין צורך להאריך בתקיעה כנגד השברים והתרועה, ואפשר לדעתם נאמרה הלכה דתקיעה תהיה ככל מעשה התרועה גם אם צריך שתי תרועות. 83 מבואר בהרא"ה בדברי רבינו דאין בדיעבד פסול זכמו שכתב הריב"ש ס"י לט ורבינו ירחם נ"ו ח"ב, וכ"כ החו"א ס"י קלו, ודלא כב"ה ס"י תקע ד"ה ומ"ש שהיא שכתב דהריב"ש לא מצא זה בהרא"ה בדבריהם אלא שהיא משמע לו כך, ולא ראה הבה"ח דבר רבינו כאן שמפורש בהרא"ה וע"י גם ריטב"א שכתב דפסול. 84 כ"כ רבינו גם בחידושים ל"ד א ד"ה ומסתברא והובאה דעתו בדין ובמ"מ פ"ג מהל' שופר ה"ג ובש"ת הריב"ש ס"י לט. 85 הביאו רבינו גם בחידושים שם. והתשובה הרבאה כמחזור ויטרי ע"מ 386 ובסמ"ג עש"ן מב ובראב"ה ח"ב ע"מ 239 ובמרדכי ר"ה רמז תשך. 86 אינו מבואר בהרא"ה אם כונתו דלא מסתבר שצריך להפסיק (אבל אם רוצה יפסיק), או לא מסתבר שאפשר להפסיק, וממה שכתב דגנוחי וילולי כחודא נשימה לא עבדי אינשי, משמע לכאורה דאסור להפסיק, אבל מדברי הראשונים נראה שנחלקו בזה דהסוד ס"י תקע כתב בשם ר"ת דלא עבדינן בנשימה אחת, ומשמע דצריך להפסיק ביותר מכדי נשימה, וכ"כ בהרא"ה המאירי במגן אבות הענין השני, ובתורתם הדשן ס"י קמב, אבל

יולולי בחו לשונו. וזה דאמר⁸⁸ ת' דסבר אחת רב כהנא רב כלום, ואע"י שאין שמו זה לזה כלי שהאחד לע כל שכן תו וזו קל ה כתב ה"ר הריב"ש הני לעשותם בנג וכ"כ המ"מ וכשם הרבה שיטת ר"ת ו דס"ל דגם וביאר החו"ו רק בפחות ו ריטב"א שכו לגנוחי וילוי דחולק על קצת דבריה ס"ל דלענין דהתרועה אי מבואר בהרא"ה וילולי בנשינו בעינן שתהא נג ב. 39 יאודה שצוה וסופו שפוט תרועה אליב מוכח דס"ל אחת, היינו אבני נזר או רבינו, וכ"כ הדשן ס"י ג מעט. ועי' ס שר"ת ביאר לא עבדי אי להשמיע קוי להשמיע התי רחמים האו קולות אלו ותקיעה אחו אחד ואינו תרועה שמי מבואר לעיל

דיני תקיעות וראש השנה

סימן קמ

אלא מניחים לש"צ לברך עליהם, דהתם ש"צ גופיה מחויב לשמוע, וכיון דאיהו דתקע שפיר טפי דאיהו מברך ונפקי כולהו בברכתו, דאין להרבות בברכות ולא צריכין. וכן כתב אשירי פ' בתרא² שגם על השמיעה היו חייבים בני הקהל לברך, אלא דנפקי בברכת התוקע המברך בשליחותו, וכ"כ בהגהה בהלכות מילה³. אבל בני"ד דשליח לאו בר חיובא הוא רק החולה, ומצות השמיעה היא בגוף החולה כמו בגוף התוקע, א"כ למה לא יברך אותו שהוא מחוייב בדבר. ואע"פ שזה מכשיר לו השמיעה מ"מ הרי הוא כמו שקושר תפילין לחבירו בראשו [וכוונתו דמסתמא לא יברך רק המניח⁴, כך נראה מן הדין אלא שאין נוהגים כך⁵.

שאלה: חולה שאינו יכול לבא לבית הבנסת בראש השנה, וחבירו תוקע לו לאחר שכבר יצא עם ש"צ בבית הבנסת, מי יברך לשמוע קול שופר החולה או התוקע בעצמו.

תשובה: יראה דמן הדין יש לברך החולה בעצמו דכיון דעיקר המצוה בשמיעה כדמוכח מהתוקע לתוך הבור, ומשום הכי תקנו לברך לשמוע קול שופר ולא על תקיעת שופר, כדאיתא באשירי פ"ב דר"ה¹. וא"כ כיון דאיהו גמי שומע כמו התוקע ואיהו דמחוייב לשמוע ולא חבירו התוקע, שהרי כבר יצא אמאי לא יברך בעצמו. ולא דמי לשומעים מש"צ דלא מברכין

סימן קמא

תרועה כג' גניחות וג' יבבות לא מיקרי תקיעה, ולא יצא מכלל שבר ע"כ¹. ואע"ג דשאר רבותינו לא כתבו הכי, נראה דדברי מהרי"ח דברים של טעם הן ואין להשיב עליהן². אמנם נראה במקומות שנהגו מנהג של ר"ת³ לתקוע בכל הסדרים קשר"ק, וטעמא דידיה משום דבקשר"ק יוצאים ממה נפשך דאית ביה קשר"ק וקר"ק, ולהפסק לא חיישינן כיון שיצאו כבר ירי כל הספיקות בשיבה², וא"כ צריך לזהר אפילו לדעת מהרי"ח שלא יאריך בשברים כשיעור ג' גניחות בשבר אחד, אע"ג דבקשר"ק קאי. משום דשמא קשר"ק אמת הוא ושיעור תרועה ותקיעה כג' גניחות, ואם האריך ביה הוה ליה תקיעה ולא שברים וליכא למימר דנפיק ממ"נ, וק"ל.

שאלה: בגניחות של שברים צריך לזהר בכל מקום שהוא זקוק לשברים שלא יאריך בגניחה אחת כשיעור שלש יבבות או לאו.

תשובה: יראה דאין צריך לזהר בשום מקום שלא להאריך כשיעור שלש יבבות¹, אבל כשיעור ג' גניחות יש לזהר, וגם בזה יש חלוקים כמו שאבאר. במדרכי² ובהגה"ה באשירי³ משום מהרי"ח כתב דנראה לו שאין צריך לזהר בשברים שלא יאריך כשיעור ג' יבבות, משום דשברים אין תוקעים אלא משום שבביל דשמא קשר"ק אמת הוא ולא קר"ק, וא"כ שיעור תרועות כג' גניחות ולא כג' יבבות, וכן אם קשר"ק אמת שיעור

סימן קמב

פליגי בה רבותא. ר"ת¹ כתב שברים ותרועה אין לעשותם בנשימה אחת דגנחוי ולולי בנשימה אחת לא עבדי אינשי, וכן כתב במדרכי² וה"ג באשירי³ בשם

שאלה: שברים ותרועה יש לעשות בנשימה אחת או לאו.

תשובה: יראה דהך מילתא אין הכרע, דבהך מילתא

סי' קמ: 1. פ"ד ט"ס י"ג. 2. פ"ד ט"י י"א. 3. פ"ג אות ג'. 4. מג"א (סי' ח' סק"ה) ועי' מגן גיבורים שם (סק"ז). 5. ב"י דמ"א (סי' תקפ"ה ט"ב) ועמ"ג (סק"ג). ולענין ברכת שהחיינו עי' רמב"ם ומ"מ בשם מהר"ו שיברך בעצמו, עי' ב"י ומג"א שם [ועי' מחזור וטרי עמ' 185]. ועי' לקט יושר (ח"א עמ' 125).

סי' קמא: 1. שריע דמ"א (סי' תקצ"ט). [ועי' הגמ"י פ"ג משופר אות ב' ולקט"י ח"א עמ' 126]. 2. סי' תשי"ב. 3. ר"ה פ"ד סי' י"ג. 4. עי' ט"ז שם (סק"ב) שתמה על הרמ"א ומה שיישב בזה, ולענין פשוט הוא כן ולא קר' היא כ"ע כדחזונו הכא. 5. עי' היטב ט"ז שם (סק"ג). 6. תוס' ר"ה (לג, ב ר"ה שיעור) ועי' מחזור וטרי (עמ' 386). 7. עי' היטב ט"ז (סי' תרכ"ב סק"ב) מה שלמד מזה לענין ברכת בשמים.

סי' קמב: 1. מובא ברמב"ן ר"ה (לר, א) ובדרשת הרמב"ן לר"ה (עמ' 24) וטמ"ג (עשין מ"ב) ומאירי במגן אבות (לאסט - עמ' כ"ד) ומחזור וטרי (עמ' 386) וראבי"ה (ח"ב סי' תקמ"ב). 2. סי' תשי"ב. 3. פ"ד סי' י"ג.

מהר"ם⁴ דאין לעשותם בנשימה אחת. ובאשירי⁵ כתב אע"ג דלא עבדי אינשי בנשימה אחת מ"מ הואיל ותרווייהו במקום תרועה קיימי צריך לעשותם בנשימה אחת ואין להפסיק בהו, כמ"ש ר"ת אג' שברים דצריך לעשות בנשימה אחת. ונראה דהמודקדק בדבריהם יתבאר לו דלמר לא נפיק בהא ולמר לא נפיק בהא אם עשה אפילו בדעבד. אע"ג דמיייתי ראייה אשירי מן הידושלמי⁶ דאם עשאן כולן בנפיתיה אחת יצא פ"י אם עשה תקיעה תרועה ותקיעה⁷ דהיינו תרועה דקרא דצריכה פשוטה לפנייה ופשוטה לאחריה, לא תקשה מהא לר"ת. דאיכא לאוקומי בקש"ק או בקר"ק⁸ דבדידהו אין קפידא דליכא למימר בהו לא עבדי אינשי הכי, דממ"נ תרועה ותקיעה תרי מילי נינהו, אבל שברים ותרועה תרווייהו במקום תרועה קיימי משום דילפינן תרועה מאימא דסיטרא, ומספקא לן דילמא עברי גנוחי וילולי וכתד נשימה לא עבדי אינשי ולא הוי תרועה⁹.

לתקוע רק קשר"ק לכל סדר כגון ברוב אושטרי"ן ואגפיה צריך שיתקע בשיבה שברים תרועה בנשימה אחת ובסדרים כב' נשימות¹⁰. אבל איפכא לא דכיון דטעמא דר"ת שהנהיג לתקוע קשר"ק לכל סדר, משום דאית ביה נמי קר"ק וקש"ק¹¹ ונפק ממ"נ ולהפסק לא חיישינן¹², וא"כ אי עביד שברים תרועה בנשימה אחת, דילמא קר"ק אמת הוא ושברים לאו כלום הוא, ואי הוה מתחיל בשברים באותה נשימה של תרועה לא חשיבא תרועה כלל כה"ג¹³, דבשליהי פ"ק דחולין (כו, ב) חשיב כה"ג תוקע ולא מריע, כשהוא מריע מתוך תקיעה באותה נשימה. ובמקום שנהגו לתקוע בסדרים קשר"ק קר"ק כמנהג רוב אשכנ"ז אין נקל כל כך לצאת ידי כולם. מ"מ יתקע על שני דרכים בשיבה ובסדרים כדלעיל, כיון דאותו מנהג משום דשמא קי"ל כמ"ד אחת מדברי תורה ושתיים מדברי סופרים, ולכך תוקעים בענין דסתין אהרדי. ולפי זה בני"ד נמי נפיק ידי חובתה מן התורה לכ"ע וק"ל. ועוד נראה דבכל זמן שיתקע ש"ת בנשימה אחת יזהר שלא יתקע כמו שרגילין תוקעים לתקוע שברים תרועה בכח אחד בלתי שום הפסק, דבכה"ג לא מיקרי בנשימה אחת. אלא יפסיק מעט, רק שלא יעשה נשימה בנתיים¹⁴, כך מפרש רש"י שלהי פ"ק דחולין¹⁵.

ונראה להביא ראייה לצאת ידי חובתו אליבא דכולהו במקום שתוקעים שלשים קולות בסדרים כגון בניאושט"ט, נקל הדבר שיתקע בנשימה אחת שברים ותרועה ובסדרים כב' נשימות או איפכא. ובמקום שנהגו

סימן קמג

שאלה: מלכד עולת החודש שאנו אומרים במוסף דר"ה, היכן מקומו בתפילה קודם ומנחתם ונסכיהם או לאחר ומנחתם.

שיזכיר הכל. וא"כ נראה דשפיר טפי לומר מלבד עולת החודש אחר ומנחתם ונסכיהם וכו', דאי אמרו קודם א"כ כשמסיים באותו הפסוק ועולת התמיד ומנחתה ונסכיהם וכו' הרי הזכיר שני תמידים כהלכתן כדפרש"י בפ' חומש⁵, א"כ אם יזכיר אח"כ ושני תמידים כהלכתם הזכרה שלא לצורך הוא. אבל כשיאמר תחילה ומנחתם אע"פ שמסיים בה ושני תמידים כהלכתן אין קפידא אם שוב יזכיר ועולת התמיד ומנחתם ונסכיהם, דקרא ככתיבתו הוא מזכיר ואין ראוי לדרג מקצתה. אבל ומנחתם ונסכיהם נוסח חכמים הוא, ואין ראוי לכפול בה דבריהם⁶.

תשובה: יראה דלפי משמעות החבורים, בא"ז פרק בכל מערכים¹ וכן במנהגים² דיש לאומרו קודם ומנחתם³, אמנם אחד מהגדולים⁴ היה רגיל לאומרו לאחר ומנחתם. ונראה דא"ז ומנהגים לא אתו לאורויי לן סדר הנוסח היאך לאומרו, אלא אתו להורות לנו הזכרת הפסוקים וענין המוספים בר"ה. ואפשר אע"ג דנקטו בסדר הזה ליכא קפידא להו אי אמרין איפכא, רק

4. לפנינו מהרי"ת. 5. שם. 6. ר"ה פ"ד ה"י. 7. וכ"פ ברמב"ן (כו, א) וריטב"א (לג, א) ורא"ש (פ"ד סי' י"י) כההיא דתוספתא ר"ה (פ"ב ה"ד) ע"ש. ובראבי"ה (ח"ב סי' תקמ"ב) נוסח ופ"י אחר בירושלמי, ע"י הער"י. 8. 8. בראבי"ה שם לפי פירושו ק"ל ע"ד ר"ת וא"א לתרין כ"ד רבינו, וע"כ כתב "ולאו למימר דדווקא בדעבד יצא אלא הכי פרושא וכו' ואם לאו אין כאן מצוה מן המוכרח". וצריך לדרקדק בזה ממש"כ באר"ז (ח"ב סי' רס"ט) בשם ר"ת והרי"ב בר יצחק דמצוה מן המוכרח לתקוע בנשימה אחת כ"ד רבינו, ועכ"פ לא הוצרך רבינו לתי' ראבי"ה ופליג עליה ע"י הער"י. 9. ע"י מחזור וטרי (עמ' 386). 10. כ"י ושו"ע (סי' תקי"צ ס"ד). 11. ע"ל סי' קמ"א הער"י. 12. כדלעיל סו"ס קמ"א ע"ש הער"י. 13. ע"י ט"ז (סק"ו) שהאר"ך לחמה ע"ד רבינו דמפני מה לא תחשב תרועה כלל אפי' בדעבד, ובסו"ד כתב אלא ודאי ר"ת לא נתכוון לאסור בנשימה אחת ובדעבד יצא, ע"ש. וכה"ג כתב ראבי"ה שם להביאור דלעיל (הער"י 8), וכ"פ אר"ז (ח"ב סי' רס"ט) הנ"ל. 14. ע"י כ"י וט"ז שם (סוסק"י). וע"י לקט"י (ח"א עמ' 126) [וע"י תשו"י חת"ס חו"מ סי' מ"א]. 15. כ"ד, ב ד"ה בנשימה אחת.

סי' קמג: 1. ח"ב סי' ק"מ. 2. מהר"א טינא עמ' כא, ב (לא מדויק כ"כ). 3. ע"י מחזור וטרי (עמ' 387). וכ"ה בחי' אגודה שבטורס מהר"ו (עמ' קס"ד). 4. בטור"כ (סי' קי"ז) בשם דודו הקדוש מהר"א ז"ל, וכ"כ במהר"ל הל"כ ר"ה (עמ' מא, א) וכן הביא בשם תשו"י מהר"ם (סי' מ"ח). וע"י לקט ישר (ח"א עמ' 128) בשם ר' בנימין כ"ך. וע"ע בחי' אגודה שבטורס מהר"ו (עמ' קס"ד טור א') שכתב: ושעיריים לכפר מלבד עולת החודש. עכ"ד. ולדין זה כיון. 5. במדבר כ"ט, ו ד"ה ונסכיהם. 6. ע"י שו"ע ורמ"א (סי' תקצ"א ס"ב) וגר"א שם. וע"י יוסף אומץ למהר"י מפר"מ (סי' תקקע"א).

סימן לח

עוד שאלת אם היא נוסחא משובשת לומר ועקידת יצחק היום לזרע יעקב תזכור שכבר דרשו חז"ל¹ כי ביצחק² ולא כל יצחק.

תשובה הנוסחא המפורסמת והשגורה נפי הכל וכלל הפדורים היא היום לזרעו מזכור³ * והמשנה ממצע שפצעו בצרכה אינו אלא פועה, והמדקדק להוסיף לזרע יעקב לא מחכמה דקדק. שהרי שנינו⁴ קונס שאיני נהנה לזרע אברהם אסור בישראל ומותר באומות העולם. וכתב הרמב"ם ז"ל בפ"ט מה' נדרים⁵ נדר מורע אברהם מותר בני ישמעאל וצ"י עשו, ואינו אסור אלא בישראל, שנא'² כי יצחק יקרא לך זרע, והרי יצחק אמר ליעקב וימן לך את צרכת אברהם⁶ ומה שאמרם שזקנך הרב רבי עמרם

סימן לט

עוד שאלת אם ראוי להחזיר הסימן לתוקע שהפסיק בסימן תשרית בין שברים לתרועה כדעת הרמב"ן ז"ל.

תשובה כבר ידעת כי דעת ר"ם ז"ל¹ שאפשר להפסיק בין שברים לתרועה דתשרית, דגנח ויליל נגשימה אחת לא עבדי אינשי. אבל הרמב"ן ז"ל² חלק עליו דהא תרועה אחת היא ואין ראו להפסיק בה. ואע"פ שהן קולות מחולקין, אינן יותר מחולקין מפשועה ושברים או תרועה אליבא דר' יהודה שהוא מלכך לעשות נגשימה אחת, משום דס"ל דמלוא אחת הן כדאימא בפ' החליל³, וה"ה בשברים ותרועה לדין.

סימן מ

עוד לרבי עמרם בן מרואם י"א אח נכבד ומעולה הגיעונו כתבך הראשון הארוך ע"י הפרש. והשני הקצר ממנו עם הרך. וגדל זערי

לח 1 נדרים לא, א. 2 בראשית כא, יב. 3 אריח סי' תקצא ס"ו. 4 צ"ל בפ"ג מ"א. 5 הלי' כא. 6 בראשית כח, ד. 7 מכאן עד סוף הסימן הר"ן הגה"ה מחכם ששמו שמואל כמו להלן בסי' קלי"ה ואין זה מדברי הריב"ש. וראה בשו"ת הריב"ש דפוס קושטא ש"ז שמגיה הספר הוא ר' שמואל הלוי ויש ממנו הגהות בח"י הרשב"א שבת ויבמות, וע"י שה"ג בערכו. ובשו"ת מהר"י באסן סי' א בסוף התשובה כתב שהמגיה הוא ר' שמואל חכים, והוא מבאר שם דורעו קאי על אברהם ולא על יצחק. וכ"כ בשו"ת מהר"ט ח"ב אריח סי' ו. וע"י שאילה יעב"ך ח"א סי' קמד מג"א ומחצה"ש סי' תקצא. 8 כ"ה בברכות נ, א. 9 ראה בלקוטות הרמב"ן ז, א והר"ן על הר"ף שם בשם הראב"ד שיותר טוב לברך על בעור חמץ, כדי שיהא ניכר מברכותיו שהוא ת"ח וידע שאפשר לברך על בעור. וכ"כ שם בגוגע לברכת המוציא, דחלקו בברכות לח, א אם מברכים מוציא או המוציא, שמשמעם זה יש לברך המוציא. לט 1 מובא במחזור ויטרי עמ' 386, ובהגהות מיימניות הלי' שופר פ"ג אות א. ובח"י הרמב"ן ר"ה לר, א ד"ה שוב, כטעות ר"ח. 2 שם, ובדפוסים שלפנינו נשמטה המלה "אחת" אחרי המלה תרועה. ומובא בר"ן שם (דף י ע"ב) סוד"ה מתקיף. 3 סוכה נג, ב. 4 שם ד"ה ולא כלום. וע"י ביאור

מלערכם מתשובת צרכה מעין שבע. ומה אעשה ורמוי מלחמי יעזונו לתמה אל בן מט"ט"ח הכא ממליאנה בעצרי. וגם נשבע אלי כי ב' חומין היו. וגם כת' לי הנכבד אנצופילי"א איך הגר"א אריח סי' קצ ס"ק י"א. 5 ראה ספרו מאה שערים הלי' ר"ה דף לט, א, ובדרשת הרמב"ן לר"ה (בכתבי רמב"ן ח"א) עמ' רמ. 6 ר"ה פ"ד סי' י"א. 7 ר"ה לר, א ד"ה הא דאמרנן. 8 ראה ריטבי"א ר"ה לר, א ד"ה תשאל, סוכה נג, ב (בסופו) תשבי"ך ח"ג סי' רט. וע"י ראב"ה ח"ב סי' תקמב, ובסוד אריח סי' תקצ ד"ה כתב ר"ם. ובמ"מ הלי' שופר פ"ג הי"ב כתב שהרבה מן המפרשים חולקים על הרמב"ן, ובכלל זה הרמב"ם שם. וע"י שו"ת מגן אבות להמאירי (מהדורת ירושלים תשכ"ח) עמ' לח ואילך. 9 בח"י לר"ה שם ובפ"י על הר"ף שם. 10 הביאו הב"י אריח סי' תקצ ברי"ה ונראה. וע"י משניב שם סקי"ח וחזו"א אריח סי' קלו סק"א ברי"ה ומה וסק"ב. ובדרכי משה שם סקי"ג כתב: אבל המנהג פשוט במדינות אלו לעשות הכל בב' נשימות ולא שמעתי מי שעשאו בנשימה אחת. וע"י משי"כ בשם האגור. ובשו"ע ס' ד כתב: ויר"ש יצא ידי כולם ובתקיעות דמישב יעשה בנשימה אחת ובתקיעות דמצומר יעשה בב' נשימות. וראה קהלת רבה פ"ו אות יח: כי ירא אלקים יצא ידי כולם, כגון רבי אבהו דקטרין. ובפ"י מהד"ו שם מפרש בשם מוסלג אחד שהכונה על מה שתיקן ד' אבהו בקטרין בתקיעות לצאת ידי כל הספקות, ברי"ה לר, ב. וכיון שבתקיעות נהגים אנו לכתחילה לצאת מידי ספק, יתכן דמשום כך כתב השו"ע כן. וע"י שו"ת תה"ד סי' קמב.

ד כתב רבינו תם דשלישה שברים צריך לעשותם בנשימה אחת שהוא במקום תרועה אבל שלישה שברים ותרועה דתשרית לא עבדינן בנשימה אחת וכו'. כן כתב המרדכי (סי' תש"ט) נשם רבינו תם ו' וכתב שכן פירש ראב"ה (סי' תקמ"ג) וכתב עוד המרדכי ששמע שאומרים שצריך לעשותם בנשימה אחת ותרועה דהו' חדא תרועה ונפרק החליל (סוכה ג'): אומר דאין צין תקיעה לתרועה ותקיעה ולא כלום אס' כן לרנן דמודו מיהא בשברים

אפילו נסדר תשרית צריך לומר שלא יאריך כשיעור חשע כחות ודלא כמהר"א נתרומת הדשן דמשמע מדבריו דתקיעות מיוסז יכול להאריך נסדר תשרית אפילו כמה רק שלא יהא מאריך כשיעור ג' שברים וג' יצבות וכמהר"א ואין לסמוך על זה לכתחלה שהרי לדעת הראב"ד שיעור כל התקיעות אחד הן חשע כחות לד' וכתב הרב המגיד שכן הסכימו הרמב"ן והרשב"א ושכן עיקר אבל דיעבד ודאי יש לסמוך אריב"א וריב"ס שכל שלא האריך בשער כשיעור י"ח כחות

ד כתב רבינו תם דשלישה שברים צריך לעשותם בנשימה אחת שהוא במקום תרועה. אבל שלישה שברים ותרועה דתשרית לא עבדינן בנשימה אחת דגנוחי וילולי בנשימה אחת לא עבדי אינשי.

נסדר תשרית לא יא' מכלל שער ולכן נמי לכתחלה יש להאריך בתקיעות תשרית כשיעור י"ח כחות וכל ג' שברים כט' כחות וכל תרועה ט' כחות ואף דיעבד אינו יוצא בתקיעת תשרית ותשרית אס' היא פחותה מט' כחות ואין צורך לחזור ולתקוע שהרי מנהגינו להאריך בשברים עד ט' כחות ואס' כן הו' מרי קולי דסחרי אהדי אבל בתקיעת תשרית יש לסמוך דיעבד אפירוש רש"י דתרועה ג' יצבות כל שהוא דהיינו ג' כחות לד' ומנוטע זה נמי בכל תרועה יש לסמוך דיעבד אס' לא עשה רק ג' כחות כל שהוא אבל ג' שברים לכ"ע הו' כשיעור ט' כחות ונפחות לא יא' וצריך לחזור לראש כנ"ל:

ותרועה דחדא מילתא [היא] צריך בנשימה אחת ולא נהירא ורש"י פירש החס' בטובה ולא כלום שלא יפסיק אלא כדי נשימה ר"ל דכדי נשימה מיהא מפסקין אפילו לרבי יהודה עכ"ל וכן כתב הגהות אשירי (פ"ד סי' י'): ונראה לדעת האומרים לעשותם בנשימה אחת מכל מקום צריך להפסיק ביניהם מעט דבסוף פרק קמא דחולין (כו'): גבי תקיעה ביום טוב שחל להיות בערב שבת דקאמר רב אסי חוקע ומריע בנשימה אחת פירש רש"י בנשימה אחת ומכל מקום מפסיק הוא בנתיים וכתבו בעל תרומת הדשן (ש"מ סי' קמ"ג): וזה לשון הר"ן (י: ד"ה מתקין) צריך להזהר לעשות השברים כולן והיצבות כולן בנשימה אחת דשברים ויצבות לדין ודאי מזהו אחת וינהו כתקיעה ותרועה לרבי יהודה ובי היכי דלרבי יהודה צריך שיעשה תקיעה ותרועה בנשימה אחת דממוכח בפרק החליל (סוכה ג'): הכי נמי בשברים ויצבות לדין דמזהו אחת וינהו ואס' הוסיף שער אחד ועשהו בנשימה אחרת לרבי הרמב"ן ו"ל פסול כל הסימן דכיון שהפרידו לעלמו אינו מן השברים והפסיק בין שברים לתרועה ו' ורבינו תם כתב בתשובה ה' דשלישה שברים בנשימה אחת עבדינן להו' דבמקום תרועה וינהו אבל שלישה שברים ותרועה דתשרית לא מסתבר דגנוחי וילולי נחדא נשימה לא עבדי אינשי והרמב"ן תולק עליו דהא תרועה אחת היא ואין ראוי להפסיק בה ואף על פי שהן קולות מוחלקים הרי אינם מוחלקים יותר מפשוטה ושברים או תרועה אליבא דרבי יהודה שהוא מאריך לעשותם בנשימה אחת משום דסבירא ליה דמזהו אחת הן והוא הדין בשברים ותרועה לדין עכ"ל הר"ן וכן כתב הרא"ש (ש"ס) דשברים ותרועה יש לעשותם בנשימה אחת וכבר הביא רבינו לשונו: והרב המגיד (פ"ג ה"ג) כתב וממה שכתב רבינו נמצא מנין התקיעות שלשים נראה שהוא סובר שצמין תשרית יכול הוא להפסיק בין השברים לתרועה רצה לומר שאין צריך לעשותם בנשימה אחת אלא יכול להפסיק ביניהם אבל ודאי השברים צריך לעשותם בנשימה אחת שהרי תרועה אחת הן שלשתן וכן דעת הרבה מן המפרשים אבל הרמב"ן כתב דשברים ותרועה דתשרית כולן תרועה אחת הן דילמא גנוחי וילולי הוא תרועה הילכך אף על פי שמשונים בקולן אין לו להפסיק ביניהם ויש לחוש לדבריו עכ"ל: ודמשמע מדבריו דאפילו לרבי האומרים דמנין התקיעות הן שלשים אס' רצה לעשות שברים ותרועה בנשימה אחת רשאי ולא אמרו שהם שלשים אלא לומר שאס' רצה להפסיק בין שברים לתרועה הרשות בידו ולפי זה ולפי מה שכתבתי בשם המרדכי והגהות אשירי יותר טוב להפסיק ביניהם מלעשותם בנשימה אחת והוא שלא יהא בהפסקה יותר מכדי נשימה ומכל מקום מדברי הרא"ש משמע דצמין שלא יפסיק ביניהם כלל ולכן היה ראוי להנהיג לתקוע תשרית שש פעמים הג' פעמים שברים ותרועה בנשימה אחת והג' פעמים בהפסק ביניהם והעולם שלא נהגו כך אפשר שסומכין על מה שכתבתי בשם רבינו האי דמדינא באיזה מהשלישה סימנים שיתקע יא' ידי חובה ולא התקינו שיהו תוקעין כל השלישה סימנים אלא כדי שלא יהו אלו נוהגים כך ואלו נוהגים כך ותהא התורה כשמי תורות צעני ההדיוטות וכיון דנחאי דשברים ותרועה ליכא היכרא להדיוטות אי עבד להו' בנשימה אחת או אי עבד להו' בשתי נשימות לא ראו לתקן שום תקנה בשביל כך אלא דעבד כמר עבד ודעבד כמר עבד: ונראה להנהיג לעשותם בנשימה אחת כדי לנאת ידי חובה לדברי הכל דמאן דסבר דצריך להפסיק ביניהם היינו לכתחלה אבל דיעבד ודאי יא' אס' עשאן בנשימה אחת דהא אמרין צירושלמי (פ"ד ה"י) תקע והריע ותקע בנשימה אחת יא' ולא עדיף הפסק דצין שברים לתרועה מהפסק דצין תקיעה לתרועה ובין תרועה לתקיעה ואף על גב דאמר דגנוחי וילולי נחדא נשימה לא עבדי אינשי הכי נמי לא עבדי אינשי תקיעה ותרועה נחדא נשימה וכל שכן הוא דהא תקיעה שהוא קול פשוט הו' סימן שמחה ותרועה הו' סימן

כתב רבינו תם דג' שברים צריך לעשותם בנשימה אחת שהיא במקום תרועה. כן כתבו הסמ"ג (עשין מז קט) והמרדכי משמו ולא נמצא בתוספות והר"ן העיד שנתפזה כתב כן: וכו"ש שהוא במקום תרועה. הוא כדי ללא תימא מאחר שהשברים הם גניחות כדרך שאדם גונח מלבו ודרכו לפעמים לגנוח צ"ב נשימות א"כ ה"כ לא צעני דקוקא בנשימה אחת דודאי אי תרועה ילולי ילול וכל אדם הוצרכה ומקוון קולות קצרים סמוכים זה לזה אינו עושה כלל בהפסק אלא בנשימה אחת לכן צענין הג' יצבות בנשימה אחת דקוקא אבל בג' שברים שהם לפעמים בהפסק מנ"ל דצענין נשימה אחת דקוקא על כן אמר שהוא במקום תרועה דקרא ומסתמא צריך למיעבד התרועה כאחת בלי הפסק כדרך צני אדם שעושין גם הגניחות בנשימה

בנשימה אחת ותרועה לדין עכ"ל הר"ן וכן כתב הרא"ש (ש"ס) דשברים ותרועה יש לעשותם בנשימה אחת וכבר הביא רבינו לשונו: והרב המגיד (פ"ג ה"ג) כתב וממה שכתב רבינו נמצא מנין התקיעות שלשים נראה שהוא סובר שצמין תשרית יכול הוא להפסיק בין השברים לתרועה רצה לומר שאין צריך לעשותם בנשימה אחת אלא יכול להפסיק ביניהם אבל ודאי השברים צריך לעשותם בנשימה אחת שהרי תרועה אחת הן שלשתן וכן דעת הרבה מן המפרשים אבל הרמב"ן כתב דשברים ותרועה דתשרית כולן תרועה אחת הן דילמא גנוחי וילולי הוא תרועה הילכך אף על פי שמשונים בקולן אין לו להפסיק ביניהם ויש לחוש לדבריו עכ"ל: ודמשמע מדבריו דאפילו לרבי האומרים דמנין התקיעות הן שלשים אס' רצה לעשות שברים ותרועה בנשימה אחת רשאי ולא אמרו שהם שלשים אלא לומר שאס' רצה להפסיק בין שברים לתרועה הרשות בידו ולפי זה ולפי מה שכתבתי בשם המרדכי והגהות אשירי יותר טוב להפסיק ביניהם מלעשותם בנשימה אחת והוא שלא יהא בהפסקה יותר מכדי נשימה ומכל מקום מדברי הרא"ש משמע דצמין שלא יפסיק ביניהם כלל ולכן היה ראוי להנהיג לתקוע תשרית שש פעמים הג' פעמים שברים ותרועה בנשימה אחת והג' פעמים בהפסק ביניהם והעולם שלא נהגו כך אפשר שסומכין על מה שכתבתי בשם רבינו האי דמדינא באיזה מהשלישה סימנים שיתקע יא' ידי חובה ולא התקינו שיהו תוקעין כל השלישה סימנים אלא כדי שלא יהו אלו נוהגים כך ואלו נוהגים כך ותהא התורה כשמי תורות צעני ההדיוטות וכיון דנחאי דשברים ותרועה ליכא היכרא להדיוטות אי עבד להו' בנשימה אחת או אי עבד להו' בשתי נשימות לא ראו לתקן שום תקנה בשביל כך אלא דעבד כמר עבד ודעבד כמר עבד: ונראה להנהיג לעשותם בנשימה אחת כדי לנאת ידי חובה לדברי הכל דמאן דסבר דצריך להפסיק ביניהם היינו לכתחלה אבל דיעבד ודאי יא' אס' עשאן בנשימה אחת דהא אמרין צירושלמי (פ"ד ה"י) תקע והריע ותקע בנשימה אחת יא' ולא עדיף הפסק דצין שברים לתרועה מהפסק דצין תקיעה לתרועה ובין תרועה לתקיעה ואף על גב דאמר דגנוחי וילולי נחדא נשימה לא עבדי אינשי הכי נמי לא עבדי אינשי תקיעה ותרועה נחדא נשימה וכל שכן הוא דהא תקיעה שהוא קול פשוט הו' סימן שמחה ותרועה הו' סימן

בנשימה אחת משום דסבירא ליה דמזהו אחת הן והוא הדין בשברים ותרועה לדין עכ"ל הר"ן וכן כתב הרא"ש (ש"ס) דשברים ותרועה יש לעשותם בנשימה אחת וכבר הביא רבינו לשונו: והרב המגיד (פ"ג ה"ג) כתב וממה שכתב רבינו נמצא מנין התקיעות שלשים נראה שהוא סובר שצמין תשרית יכול הוא להפסיק בין השברים לתרועה רצה לומר שאין צריך לעשותם בנשימה אחת אלא יכול להפסיק ביניהם אבל ודאי השברים צריך לעשותם בנשימה אחת שהרי תרועה אחת הן שלשתן וכן דעת הרבה מן המפרשים אבל הרמב"ן כתב דשברים ותרועה דתשרית כולן תרועה אחת הן דילמא גנוחי וילולי הוא תרועה הילכך אף על פי שמשונים בקולן אין לו להפסיק ביניהם ויש לחוש לדבריו עכ"ל: ודמשמע מדבריו דאפילו לרבי האומרים דמנין התקיעות הן שלשים אס' רצה לעשות שברים ותרועה בנשימה אחת רשאי ולא אמרו שהם שלשים אלא לומר שאס' רצה להפסיק בין שברים לתרועה הרשות בידו ולפי זה ולפי מה שכתבתי בשם המרדכי והגהות אשירי יותר טוב להפסיק ביניהם מלעשותם בנשימה אחת והוא שלא יהא בהפסקה יותר מכדי נשימה ומכל מקום מדברי הרא"ש משמע דצמין שלא יפסיק ביניהם כלל ולכן היה ראוי להנהיג לתקוע תשרית שש פעמים הג' פעמים שברים ותרועה בנשימה אחת והג' פעמים בהפסק ביניהם והעולם שלא נהגו כך אפשר שסומכין על מה שכתבתי בשם רבינו האי דמדינא באיזה מהשלישה סימנים שיתקע יא' ידי חובה ולא התקינו שיהו תוקעין כל השלישה סימנים אלא כדי שלא יהו אלו נוהגים כך ואלו נוהגים כך ותהא התורה כשמי תורות צעני ההדיוטות וכיון דנחאי דשברים ותרועה ליכא היכרא להדיוטות אי עבד להו' בנשימה אחת או אי עבד להו' בשתי נשימות לא ראו לתקן שום תקנה בשביל כך אלא דעבד כמר עבד ודעבד כמר עבד: ונראה להנהיג לעשותם בנשימה אחת כדי לנאת ידי חובה לדברי הכל דמאן דסבר דצריך להפסיק ביניהם היינו לכתחלה אבל דיעבד ודאי יא' אס' עשאן בנשימה אחת דהא אמרין צירושלמי (פ"ד ה"י) תקע והריע ותקע בנשימה אחת יא' ולא עדיף הפסק דצין שברים לתרועה מהפסק דצין תקיעה לתרועה ובין תרועה לתקיעה ואף על גב דאמר דגנוחי וילולי נחדא נשימה לא עבדי אינשי הכי נמי לא עבדי אינשי תקיעה ותרועה נחדא נשימה וכל שכן הוא דהא תקיעה שהוא קול פשוט הו' סימן שמחה ותרועה הו' סימן

פרישה
אבל ג' שברים ותרועה [דתשרית] לא וכו'. ולקמן שכתב רבינו עשאן כולן כאחד יא' מיירי נקש"ק או קר"ק ועיין דרישה:
דרישה

שברים ותרועה תרווייהו במקום תרועה קיימי דילפינן תרועה מאימא דסיסרא ומספקא לן אי הו' גנוחי או ילולי יליל וכתב נשימה לא עבדי אינשי ולא הו' תרועה וכתב עוד דלמ"ד דצריך לתקוע ש"ת בנשימה אחת יזהר שלא יתקעו בכח אחד בלתי שום הפסק דבכהאי גוונא לא מקרי בנשימה אחת

אבל ג' שברים ותרועה לא עבדינן וכו'. בתרומת הדשן סימן קמ"ב כתב דליכא לאקשוויי לר' אבהו מירושלמי דמייתי הרא"ש בסמוך דכתב דאם עושין כולם בבת אחת יצא דאיכא לאוקמי בקש"ק או בקר"ק דבדידהו אין קפידא דליכא למימר לא עבדי אינשי הכי דמנ"מ תרועה ותקיעה תרי מילי וינהו אבל

ובשם קלח מפרשים שלא יאל. ובתוספתא (ר"ה פ"ג ה"ב) מלחתי תקע והריע ותקע בנשימה אחת לא יאל יא: בתב הכל זו (סי' סד כח): בשם הרי"ג הוא יודע שאין פירוש שצריס שיטור הקול ופסוק אלא שבר כאלס הגונה משבר ומכאז לב והן יצנות ארוכות וטועין התוקעין

תר"ת בנשימה אחת לא יאל וכו' ללשון זה משמעו שסובר ללא יאל אלא שאחר כך כתב דבירושלמי לא משמע הכי ו' ומכל מקום הפסק הוא ללא יאל:

המפסיקין לגמרי עד כאן לשונו (ד) ומה שכתב והן יצנות ארוכות כבר נתבאר שיעורן ומה שכתב וטועין המפסיקין לגמרי פשוט הוא:

עשאן בנפיחה אחת יצא עד כאן: ו ואם האריך בתקיעה אחרונה (ה) של תשר"ת בשיעור שתי תקיעות כדי שתעלה לשם תקיעה אחרונה של תשר"ת ובשביל הראשונה של תשר"ת קאמר בירושלמי שאינה עולה לו כלל אפילו במקום אחרונה של תשר"ת. אבל בגמרא דידן מוכח שעולה לו בשביל אחת ולא בשביל שתיים: ז מעשה אירע במגנצ"א יבן שטעה התוקע בסדר

ואם האריך בתקיעה אחרונה וכו'. איכא למידק לדברי רבינו גמרא דידן חולק אירושלמי וזה היפך מה שכתב הרא"ש לפרש גמרא דידן כמו הירושלמי שאינו עולה לו כלל ונראה דעת רבינו מאחר שבסוף הביא הרא"ש דברי הרמב"ן ומסיק ויחא השתא אין צידו אלא אחת היינו שניה והירושלמי אמילתא אתריחא קאי משמע דהכי ס"ל ושיעור לשון רבינו לפי זה כך הוא בירושלמי קאמר שאינו עולה לו כלל אבל לא קיימא

ו ואם האריך בתקיעה אחרונה ש' תשר"ת בשיעור שתי תקיעות וכו'. נפרק נחרא דראש השנה (ג): תנן תקע בראשונה ומשך בשניה כשמים אין צידו אלא אחת וכתב הרא"ש (סי' ח)

פירוש בשניה היינו בתקיעה אחרונה של מלכות האריך זה כשיעור שתי תקיעות כדי שתעלה לו גם לתקיעה הראשונה של זכרונות אין צידו אלא אחת דאפסוקי תקיעה אחת לשמים לא מפסיקין בירושלמי (ה"י) גרסינן עלה דהך משנה אפילו אחת אין צידו למה [א] ראשה גבי סופה מנטרף וסופה גבי ראשה מנטרף לא רישא אית ליה סיפא ולא סיפא אית ליה רישא אלמא דשניה לא עלתה לו כלום ומפרשים דאין צידו אלא אחת תקיעה ראשונה ומציאין סעד לדבריהם וכו' וז"ל דהאי סעד אין זו ממש וכו' אלא ודאי האי דנקט תקע בראשונה משום דמינה ידעינן דהאריך בשניה כשמים כיון דהאריך זה יותר מבראשונה וקשה לי על הך פירושא מדפריך נפרק ראוהו בית דין (כו.) ואמאי ליסליק נחתי אלמא דפשיטא ליה לתלמודא דידן דלתדא

לן הכי לענין הך דינא דבגמרא דידן מוכח דהך דינא שעולה לו בשביל אחת וק"ל: ומה שכתב רבינו דין זה בהאריך בתקיעה אחרונה של תשר"ת וכו' ולא כתבה נמי אף בהאריך בתקיעה שניה של תשר"ת כדי שתעלה לו נמי לתקיעה שלישית של תשר"ת נמשך אחר לשון הרא"ש שכתב כן והרא"ש ז"ל לרבותא נקט הכי ללא מיבעיא התם דאינו עולה לו כלל שהרי שתי התקיעות נחייב הן דשתייהן אחת אבל הכא ממה נפשך אם תשר"ת אחת יהא עולה לו לתשר"ת ואם תשר"ת אחת יהא עולה לתשר"ת אפילו הכי אינו עולה לו כלל:

יא מעשה אירע במגנצ"א וכו' עד ואדוני אבי הרא"ש ז"ל כתב דאפי"ו אם נמר התרועה בין השברים לא הפסיד

מיהא סלקא וגם מדמשיני פסוקי תקיעתא מהדדי לא מפסיקין משמע דלחתי לא פסקי אבל לתדא מיהא סלקא ונריך לומר דגמרא דידן פליג אהא דירושלמי ונראה לי לפרש גמרא דידן כמו הירושלמי והכי פירושה וליסליק ליה נחתי ומשיני פסוקי תקיעתא מהדדי לא מפסיקין וכיון דאי אפשר לחלק לשנים גם לתדא נמי לא סלקא והרמב"ן כתב דהירושלמי לא על הדא מילתא איתמר אלא אהיהא דשופר מאריך ומזכרות מקצרות דגרסינן (פ"ג ה"ג) אמר רבי יוסי הדא אמרה פשוטה ששמע מקצתה מן המתעסק יאל היידא אמרה דאי תקע בראשונה ומשך בשניה [כשמים] אין צידו אלא אחת רבי בא בר זבדא אומר אפילו אחת אין צידו וכו' וה"פ הדא אמרה פשוטה ששמע מקצתה מן המתעסק שלא כיון לשם מצוה ובה חזירו ואמר ליה איכוין ותקע לי להשלים את התקיעה ולשם מצוה והאריך בהשלמה כשיעור תקיעה יאל ומייתי ראייה מהא דתנן דמשך בשניה כשמים אין צידו אלא אחת נמצא דנמה שהאריך יותר מכדי תקיעה אינו אלא כמתעסק אפילו הכי עולה מקצתה לאחת ואחא רבי בא לפלוגי דזה ששמע פשוטה מן המתעסק אפילו אחת אין צידו כיון דנחלת התקיעה היה מתעסק נמצא דרישא לית ליה סיפא וכו' ולא דמי למשך בשניה כשמים דהתם מיהא מתחלתו ועד סופו היתה כוונתו לשם מצוה והוה ליה לרבי בא למימר לא יאל אלא אגב דאמר משך בשניה כשמים אין צידו אלא אחת נקט נמי גבי מתעסק אין צידו אפילו אחת אף על גב דלא שייך גבי מתעסק האי ליטנא ויחא השתא אין צידו אלא אחת היינו שניה עד כאן לשונו: ודר"ן (יא. ד"ה) האמר, וע"ז ד"ה ולפיכך) האריך צבאור ירושלמי זה לכל אחת מהסבירות ודעת הרמב"ם נפרק ג' מהלכות שופר (ה"ד) דלתקיעה אחת מיהא עלתה לו וכתב הרב המגיד שדבריו נכונים וצוררים ושכן דעת הרמב"ן והרשב"א ז"ל: ואע"פ שהלכה כדברי הרמב"ם וסייעתו מכל מקום היכא דאפשר יחזור לתקוע כדי לחוש לדברי החולקין עליו:

ז מעשה אירע במגנצ"א שטעה התוקע בסדר שאחר שתקע וכו' עד אב"ז הכא שניהם קול אחד ש' תרועה. הכל נפסקי

דרכי משה

(ד) וכך הם דברי הרא"ש לעשות כל השלשה שברים בנשימה אחת: (ה) כתוב באור זרוע (ח"ב סי' רסט סב ע"ד) מדינא לא הוי צריך לתקוע אלא תקיעה אחת בסוף סדר קשר"ק והיא היתה עולה גם כן לסדר קשר"ק וכן התקיעה שבסוף סדר קשר"ק היא עולה לתחלת סדר קשר"ק ולא תיקנו לחזור ולתקוע לכל סדר אלא משום רווחא דמילתא מיהו אם לא עשה אלא תקיעה אחת לשניהם יצא עכ"ל. ביאור דבריו דהרי

חדושי הגהות

תקצ [א] פירש בעל קרבן העדה לעולם צעין ראש וסוף בתקיעה אחת והכא ראשה כיון לפשוטה שאחריה וסופה לפשוטה שלפניה נמצא דאין לשום תקיעה ראש וסוף והא דתנן במתניחין אין צידו אלא אחת התקיעה ראשונה קאי ע"כ:

אבני הרכות שוית סימן תמד ראש השנה נזר צ 179

23

ראה ספרי הרמב"ן והר"ן. על כן נראה לי להלכה כשתוקע בגשימה אחת ללא שיעט הרמב"ן יתקע בלי שום הפסק כלל. וכן לשון הריטב"א ואם פסק בין שברים לתרושה כלל פסול כל אותו סימן:

נאום הק' אברהם.

ברא דשמע תשע תקיעות מתשעה בני אדם כאשר שרפה רש"י דגרסינן ילא דתרי קלא מתרי גברי משתמעי. והתוספות כתבו דלא ילא דאין כאן פשוטה לפני' ופשוטה לאחרי'. וכתב הריטב"א בשם ר' האי גאון דאם שמע שלשה תקיעות תרושה תקיעה משלשה בני אדם כאחד ילא. דכל תרושה יש לה פשוטה לפני' ופשוטה לאחרי'. ולולי דברי הגאון הי' נראה לי דבזה לטובי עלמא לא ילא. דנמלא תקיעה ראשונה של סדר שני קודם לאחרונה של סדר ראשון. והיך הסדר. ודוקא בשמע מתשעה בני אדם כאחד. נהי דאחורי לא מאחר סדר שני לראשון. אקדומי לא אקדים ולית לן בה. והכי מוכח שמתחיל דיומא (דף כ"ז). ולמדנו מדברי רבינו האי גאון ז"ל דבתקיעות אין נפקא מינה כלל בקדימת הסדרים וכן פסק הרב ז"ל מלאדי בשלחן ערוך:

סימן תמה.

ב"ה יום ג' נצבים תרגו' לפ"ק.

שוכ"ט לכבוד הרב הסריף הכקי מרה נחמן שמואל יעקב נ"י האדריק בראק.

א) מכתבו שנית גבינו ושם נאמר כי השי' אדים מנפים על חשוכי. על זה אשיבנו כי איננו נכון כלל לטעם המנהג ולתקוע בלחש אף שהחזיקו איזה שנים. ואם ירנו שלא לטעם מנהג רבותיהם יתפללו בבית הספרים בפני עלמם. אך אם לדידי ילימו יתפללו בבית המדרש ולא יתקעו בלחש:

ב) ומעיד אני ששמעתי מחמי ארמו"ר הקדוש ז"ל מקאלק בזה הלשון. עוד אני שוסק במלכויות ותוקעים לזכרונותי ומכל מקום לא לזה להמתין עליו. וגם לא תשע למחר עלמו עם החפלה כדי שיטאו התקיעות של סדר ברכותיו. וארמו"ר ז"ל מגור עוד הי' מאריך יותר בחפלותו. וכשהגיע השליח ליצור לזכרונות עוד הי' מתפלל בלחש. כן ראו ממש בשדו נקאלק. ואני צבוא לקראשנשווין מלאחי כי הרב ר' אהרן ז"ל שיה' עם רב לפני. יען הי' מתפלל בבית הכנסת אזה לתקוע בבהכרם נוסח התקיעות כמו החסידים. ואני צבוא עם והחסידים גם כן החסידים שמי צבית פנקחת אחתי המנהג לתקוע תשרית פשרת תר"ם. כמו שהי' על די הרב ר' אהרן ז"ל. אך צענין בלחש החודתי מנהג הראשון לקדמותי שלא לתקוע בלחש:

ג) ובאמת אין אד' לזה דלאשונים לתקוע בלחש על סדר ברכות. ואף רב פפא בר שמואל שהי' רוצה לתקוע על סדר ברכות ביחוד. מכל

בשתי גשימות. והרי יש לשברים תחילה וסוף. וכן לתרושה. וכיון דתרושה דקרא היינו כי אורחא [כדעבדא אחי' דסיסרא] כדאמרין בגמ' סתמא דמילתא כי מיתרע באינש מילתא כו' הרי דתרושה דקרא כמו שהסדר להדיע וכיון דהסדר שיהי' לשברים תחילה וסוף וכן לתרושה ממילא כשעושה בגשימה אחת. הרי אין לשברים סוף ולתרושה תחילה. והנה הוא מחסר מדרך תרושה. ולא קשה מתקע והריע בגשימה אחת. דהתם אמרינן מינו וחשיב שיש לתרושה תחילה גם כן כגיל. מה שאין כן בשברים תרושה בגשימה אחת:

זו) והכי מוכח מדברי רבינו תם מהא דמקשה הש"ס דידן למה דסלקא דעתך מהא דכוח הפסק. ולא מקשה דלא רישא אית לי' סיפא כדאמר הירושלמי. והולך הרמב"ן לומר דפליגי. ולר"ם דתוקע בשתי גשימות אחי' שפיר:

זי) סוף דבר הירושלמי וש"ס דמילין וש"ס במקומה מוכחי לתקוע בשתי גשימות. ואם כי אינו כדאי להכניס עממי להכריע בין גדולי הראשונים ז"ל. אך מפני שהרמ"א ז"ל כתב שהמהגה הפשוט לתקוע הכל בשתי גשימות ואין לשנות. כתבתי דברים אלה לנדר שכניס דברי הרמ"א. ומשה אחת ומורתו אחת. ומי שרוצה ללאח ידי האומרים בגשימה אחת יעשה כן בתקיעות דמעומד. שיהי' הברכה על התקיעות דשהי גשימות ולא יהי' תשע ברכה לבטלה:

יח) וכשתוקע בגשימה אחת נראה לפי עניות דעתי שלא יסוּק כלל אף פחות מכדי גשימה. מאחר שהרמב"ן וס"יטו מדמים לתקיעה ותרושה לר' יהודה. ושם ודאי לא יפסיק כלל. מאחר שבראי יולא בלא הפסק כלל. דתקע והריע ותקע בגשימה אחת ילא. ופירשו הרמב"ן וס"יטו מחשם דשינוי קולות מהני להיות לתרושה תחילה ולתקיעה סוף. ולשיטה זו אין לחלק כלל כמו שחלקתי בין תקיעה לתרושה. מאחר שאין הטעם ההפסק המשהו. שפ"כ יהי' לריך להפסיק שלא יהי' הכל תקיעה אחת. רק הטעם משום שינוי קולות. זכיון שכן אין לחלק בין ר' יהודה לרבנן. והרי מטרש בירושלמי דמריע מתוך תוקע נמי יולא. ולאכא מאן דאמר לריך להדיע מתוך תוקע. ולמאן דאמר דאין לריך. מכל מקום יולא כשמריע מתוך תוקע:

יט) וכן מטרש בדבריהם שחילקו בין תקע והריע בגשימה אחת ילא. בין משך בשני' כשחים. משום דשם הכל קול אחד. והכא ניכר שינוי הקול בין תקיעה לתרושה. ואילו הי' לריך דוקא הפסק פחות מוכדי גשימה לא הי' לריך לחלק בכך וקל להבין:

כ) וכיון דיוולא בלא הפסק כלל. שוב אכוד להפסיק אף פחות מכדי גשימה. דולא כלום פשעט אפילו משהו כגיל משמטתא דערק קמא דפסחים. והא דרייק התרומת הדשן מלשון בגשימה אחת דה משמט. משען מפסיק. דאם לא כן הי' נקרא מריע מתוך תוקע. אינו דקדוק כל כך. דהכי נמי כתבו הפוסקים שלשה שברים לריך לעשותן בגשימה אחת אף שאינו מפסיק כלל. ולעניות דעתי לרמב"ן אף בהפסק כל שיהי' לא ילא. וידוע שהתרומת דשן לא

24

אלו דברים העושין כו', כלל הדברים שאכל מותר לעשות דבר האבד ע"י אחרים [נראה אפי' לשכור פועלים שרין] והרש"ב מותר לעשות בעלמו אם אינו מילא אחרים [נראה דאם מילא לשכור אינו רשאי לעשות בעלמו אף שמפסיד שכר פועלים] ונראה דאכל אכור לעשות בשל אחרים אפי' בדבר האבד ואין צע"כ מילא אחרים זילת האכל ואם הו' רבים לריכוס לו קדם הרגל להצביע רשאי לעשות אפי' אינו דבר האבד רק לרך המועד ואם הו' אריום היכר והקצנן הרי זה שוכר אחרים בשבילו אפי' אין במניעת המלאכה הפסד רק לאשווי אפלו חרפי כיון דאיכא פסידא לבע"כ והוא משיעבד נבע"כ נמלאכה זו אכל לעשות בעלמו אינו רשאי אף כשאינו מילא לשכור וחמר גמול וספן רשאי לעשות בעלמו אם הו' מוחקר או משרב אכל אחרים קדם שנעשה אכל והחניק בין שדה לגמול או ספינה דבשדה על הרוב ימלא לשכור פועליו בשוין אכל גמול וספינה שח"כ נו' אכל באמנע הדרך ולא ימלא פועלים רק ביוקר גם יערך נפרק משאו גם להטעינו מחדש והלכך כיון דאכל משיעבד לו נבע"כ מקדם רשאי לעשות בעלמו ואם הו' שכיר יום אינו רשאי לעשות בעלמו אף אם אירע לו האכל באמנע הדרך ומשמע מתוך פרש"י דמפסיק באמנע היום כיון דפיעל יכול להזור לא מקרי משועבד נבע"כ ואם היתה מלאכה תלוש על אחרים בידו בין נשכירות יום ובין בקבלות אינו עושה והטעם משום שאין באחורין הפסד [ולענין אם רשאי לשכור פועלים אחרים תהיו לא נחבאר ולכאורה נראה דבקבלות אינו רשאי לשכור אחרים תחתיו כיון דמלאכה ידיה הוא אכל אם הוא שכיר יום רשאי לשכור אחרים תחתיו] ואם מלאכה ביד אחרים צביתו אסור צבית אחרים מותר [נראה דוקא בקבלות אכל שכיר יום אסור כיון דמלאכה האכל הוא, שו"ר בר"ע"כ שכן דמלאכה אחרים בידו אפי' שלא בקבלות לא יעשה ע"י אחרים ומשמע אפי' בשכיר יום ולי"ע].

רש"י ואירעו שלא סמך, דבריו ז"ל יתכנו לרב אפי' בגמ' אכל לרב שישא איירי באכל סמוך לרגל כן מביאר ברא"ש וברא"ב שביבא שם, אכל מדברי רש"י ז"ל משמע דאף לרב שישא איירי שלא בסמוך לרגל וקשה לפירושו ז"ל.

י"ב א' בהג"ח ב' בכל ענין אסור, נראה דר"ל דה"ק פלוג רב"י וס"ל דנשנת וי"ע אסור בכל ענין ולש"ג דרב יוסף פסק הלכתא כרבי היינו דוקא במועד דברי אפי' בשכר, מיב"ז ז"ע דליש"ג דרב יוסף הלכתא כרבי משמע דהלכה כרבי בכל מילי.

ע"ב ואי ר' יוסי ידי' כו', ז"ע דהא ר' יוסי דוקא בדבר האבד קאמר אכל מלאכה הנעשית לדרך המועד ודאי צ"י שנוי כדעתן

לעיל ח' ב' הדיוט חסר דרכו, ועיד שנין י"א א' עינין חסרה כ"י מעשה הדיוט, וכן מביאר בח"י לעיל ח' א' ד"ה הדיוט, יתה דאמר לעיל י"א א' דמחני' ה"ר והלגור כ"י אחיה כ"י יוסי ז"ל דהתם נמי כ"י דבר האבד שלא יגבז, וכן ה"ה בהג"ה מא"ז ברא"ש ס"י כ"י. דא"ש פ"א אות כ"ח שהיה דרך כ"ל, המשיגי מביאר דאין כוונתו לתקן דמקח וממכר אינו מלאכה דקוי"ל אין עניד צ"ל כ"י כדאמר שבת ע"ה ב' אלא כוונתו דמו"מ אינו מלאכה ע"ה יעידה אלא עורה בעלמא וגם מפניקן רגילים זה זה החרי אכל מלאכה עמל כמו מליחת יורה של דגים לא החירו ונראה דנפרקמ"ה כ"י אפי' הולאה מרבי' לרבי' וכמו"כ נראה להחיר פרקמ"ה שג' בנדים אף שצ"ך לחתכו לכל קונו וקויה לפי מדתי כיון דאין צד עבודה עמל ומלוגו לעיל ח' ב' דשרי הרבנא משום הרווחה אף שהוא מלאכה דאורייתא כיון שהוא עורה מועט זה דלא כהמנהג ברורה תקיע

שם פ"ב אות א' דהא נלו' אונס, ואין לומר דמחני' דאיכא חומץ זולתו דאסור לו לעשות בעלמו, נמלוגו מדבריו ז"ל דכיון דיכיל לשכור פועלים קודם הרגל הו"ל כמכין מלאכהו אף ששניה המיד בעלמו וכו' ל"י אונס קודם הרגל שלא הו' יכול לעשות בעלמו. לפי שמתוך מריות אבילות, ל"ע דבגמ' אמר זאת הימרת דברים המותרים כ"י אסורין כ"י ומאי ראי' הוא ז' עינים אינה נך דמיתר ואפי"ה חשיב אינם דאגב מרבי' אין דמתי סיבתה.

שם סוף אות ג' בפרס"א הוא ואסור, ר"ל וכו' כעושה מלאכה צביתו דמי להתם ממש דהתם מלאכה ביד אסור אפי' אם מסר מלאכהו בקבלות והכא בשדה בקבילת שרי ולבית אחרים נמי לא דמי דהתם צבית אחר שרי אפי' אם אחרים שכיר יום כיון שמסר להם מלאכהו קדם אבילותו [שו"ר בר"ע"כ מביאר דגם בתלוש ביד אחרים וכו' שכיר יום לא יעשה].

שם אות ז' מלאכה האכל, ונפרש"י נ"ק הא דאמר לעיל בהריסין ובהכרין וכו' דברי רש"י ז"ל פי' דאריס אכל דין אכל בענ השדה לא נחבאר דבצרייתא אכל לפי ראש"ד (ברא"ש לעיל ס"ה ב') והאריסין והתכרין איירי דבעל השדה אכל מביאר דמקבלי קבלות שרי אפי' בתוך התחום דאין סבירא כלל לאוקמו צרייתא בשנתות וי"ע ועיד דהא קתני שכיר יום אפי' בעיר אחרת לא יעשה מכלל דאריסין אפי' בעירו יעשו וז"ל בהג"ה ברא"ב ז"ל ברא"ש ס"ז למאן דכ"ר דמקבלי קבלות איירי באכל.

הלכות ראש השנה

סימן קלו

ואין לומר דכונת המ"מ שלא להפסיק כלל דלא מלינו מי שפילג צדק, דמלשון הר"ן נמשע דדוקא בהפסק בשנה אחד ש"ס צ"ה"ס הפסקת קול פסול אכל הפסק מטע אינו פוסל והיינו פשר"י שהביא המרדכי, ועוד דהמ"מ הרי"ך לחוש לחומרה ומשמע דכ"ה יולא גם דעת המקולין ואם לא יפסיק כלל הלא צדק דעת ר"ת שצ"ך להפסיק, וע"כ זה דעת הר"מ שמונה ל' קולות, אלא ע"כ דעת המ"מ כמו שפירשם צ"י, וכונתו להחמיר שלא להפסיק כ"י נשימה, ולפ"ז נמשע אין י"מ פלוגתא הפוסקים אלא יפסיק פחות מכדי נשימה ויולא ידי כ"לם, איכ"ר דכ"ה יוסף הביא דעת הרא"ש דמשמע דכ"ל דש"ת הוא קול אחד ואין להפסיק בו כלל, והפסקה פוסלת דיעבד.

והא דכתב צ"י בתחלת דבריו צד"ה ונראה דאפילו להאומרים בנשימה אחת צ"ך להפסיק מטע, היינו זולת דעת הרא"ש ודברי תה"ד ס"י קמ"ג תמוהים צדק שכתב כדברי צ"י, וא"כ למה הרי"ך לשנוי ולעשות על הסדרים צ"י נשימה, וע"כ כונתו להפסיק צ"ה"ס

76 (א) טור א"ה ס"י תקי"ל כתב ר"ת כו' אכל ג' ש"ת דתש"ת לא עבדין בנשימה אחת כ"י וע"י צ"י לשונות הפוסקים צדק, והנה במרדכי ובהג"ה מביאר דלא הרי"ך ר"ת להפסיק יותר מכדי נשימה רק פחות מכדי נשימה, והלכך לא קשיא לר"ת מהא דאמר סוכה נ"ג ב' דלר"י אין בין תקיעה לתרועה ולא כליס דהתם שלא יפסיק יותר מכדי נשימה קאמר, ולפ"ז אפשר דאם הפסיק יותר מכדי נשימה פסול דיעבד, דהא דאמר לר"י אין בין תקיעה לשברים ולא כליס היינו לעכ"ז דיעבד, כמביאר בח"י ערכין י' א' דאם נאנס ושבה אחר השברים חזר לשברים, והפוסקים דחשבו ל' קולות אין הכרע דכשר בהפסק יותר מכדי נשימה, אש"ג דבגמ' מאן דמני לכו לכו"ה ומ"מ כשר בהפסק יתר מכדי נשימה, מ"מ שפיר נקטו הפוסקים ל' לאשמעינן דלר"ך הפסק מטע והלכך נחשבין ל' קולות, אכל י"ל המ"מ שהביא צ"י וכפי שפירשו צ"י, מביאר דפי' דלדעת הר"מ כשר אף בהפסק יותר מכדי נשימה, אכל לכתלה די בהפסק מטע, והלכך כתב לחוש להחמירין שלא להפסיק יותר מכדי נשימה,

25

פשיטא לי דחוקטין על סדר הכרכות, אבל ככל נלל היה לו שופר עד אמצע הפלה המוספין וזמנן להם שופר למלכות זכרונות שופרות וזה אפשר דכיון דחייב בחקישת דאורייתא לא קבעין להו אסדר הכרכות דמחזי שבצלב החפלה חוקטין בחקישת של חקישות, וזה דיוק ממתי דקתיב שברך ואח"כ חזמן לו שופר משמע שאם חזמן לו למלכות חוקט על סדר הכרכות ומקיים מצוה דאורייתא ומקיים חוקטין חכמים על סדר הכרכות, והיינו דמייחזו בגמי דר"ש ג"ש היה סבור דגם ביחוד נכ"ו דאינו חייב לחקוט ולהזור ולחקוט מי"מ בשבע שמקיים חקישות דאורייתא ראו לקובצן על סדר הכרכות ומסקינן דענין סדר הכרכות אינו אלא בציבור.

ב) שם חקישות אין משכבות זו אח זו כי חקישות זכרונות של ר"ה ויוב"כ משכבות זא"ז, שם בחו לעיל לג' ב' ד"ה שיעור, ודכיון דכרכות משכבות זא"ז שאם אינו יודע לומר מלכות זכרונות שופרות אינו אומר אחת מכן או שתיים מכן, וכן אם יודע חקישות ולא חרועה או חרועה ולא חקישות אינו חוקט כלום [ור"ש דאינו משכבות זא"ז פי הרא"ש בחקישות] ודלא כפרש"י דמשכבות חקישות אח הכרכות, שהרי תנן בירך ואח"כ נחמנה לו שופר וחניא ב' עירוח בלחה חוקטין ובלחה מצרכין, וכן הסכימו הרא"ש והר"ן וכ"כ בעושי"ע סי' קל"ג.

ובתב עוד הר"ן איך סדרן משכב ר"ל הקדים זכרונות למלכות או חרועה לחקישות ולאחרי חקישות זכרונות שאין סדרן משכב, ופסקו הרמ"א שם שאם החפלה קדם שתקע יאל, ולכאורה אין דברי הרמ"א מובנים שכיון שאם בירך ולא תקע כלל יאל, ואם תקע ולא בירך כלל יאל, מאי שייך לדון על שניו הסדר, ונראה דודאי זכרונות בלל חקישות וחקישות בלל זכרונות יש לו בשינוי הסדר, אבל עדיין י"ל דחסר לו זכות זכרונות בשופר כיון שלא תקע על כל זכרונות זכרונות, אבל אם הסדר אינו משכב יש לו זכרונות בשופר כשגמר מלכות זכרונות שופרות ואח"כ תקע, וכן פי' הרמ"א דברי הרמ"א, ומתפרשין דברי הרמ"א בחקישות דמשמע לאחר שתקע חקישות דמיושב, ונראה לפ"י כל דהתן בירך ואח"כ נחמנה לו שופר חוקט ומריש ג"ש קאי אף בתקע כבר חקישות דמיושב ואשמיטין דגם אחר הפלה המוסף חוקט חקישות דמשמע, וזה דדייקין לעיל טעמא דלא בירך שופר כ"ו, והיינו דדיוק ממתי דגם חקישות דאורייתא מהדרין על סדר הכרכות, כולו משום דסחיימה המשכה משמע בכל אופן בין שלא היה לו שופר כלל ובין שהיה לו לחקישות דאורייתא ואח"כ לא היה לו בשעת הפלה המוספין, ולאחר המוספין נחמנה לו שופר.

ל"ב ב' מתן השני מחקינן, ומסקינן בשעת גזרת המלכות שנו, ופי' הר"ן דאי לא משום גזרת המלכות היו קובעין מלכות זכרונות שופרות בחפלה שחיות, ולמאי דמצינן בירושלמי בלחה היו אומרים ט' זכרונות שחיות עד המעשה שהיה ואח"כ חזרו וקבעום במוסף, ונשאר קביעותן גם לדין וכמו שפי' חו', ונראה דבשעת הגזרה לא היו חוקטין חקישות דמיושב שהרי לא היו חוקטין קדם המוספין, ואע"ג דלדין חוקטין מקדם חקישות דמיושב, מי"מ אין משנין מקביעות חכמים ממוסף לשחיות, אבל מה שאנו חוקטין חקישות דמיושב אין זה ציטול דברי ז"ד הראשון שלא חקטו זכרונות כלום אלא ממילא לא היו חוקטין קדם המוסף, אבל קביעות מוטב החפלה של מוסף בני זכרונות שקבעו ז"ד הראשון אין לשנות, ומש"כ חו' דלפי הירושלמי נראה שפי' ור"ל דלפולם שייך טעמא דירושלמי, היינו דראוי לקובעם במוסף, ומי"מ אין אנו חוששין לזה בחקישות דמיושב בזמן שאין חשש מן המלכות, אבל במוסף אין משנין כיון דיש חשש מאורע שאירע אז.

ל"ג ב' רש"י ד"ה ומשך בשני, שהיה לר"ך לעשות זו פשוטה שלאחריה למלכות כ"ו, אין כונה רש"י חקישות שעל סדר הכרכות דודאי אין לו חקישות דזכרונות קדם זכרונות, ומשנתנו בחקישות דמיושב או בחקישות דחיד, או בלל היה לו שופר עד אחר המוספין, אלא רש"י נקט לה כפי סדר החלל דאורייתא בשעת גזירת המלכות והיו חוקטין חקישות דאורייתא על סדר הכרכות, והיו חוקטין ומרישין וחוקטין פ"אל על מלכות ופ"אל על זכרונות ופ"עם אחת על שופרות שהרי לא היו נקובין מנוכר ר' אבהו, והלכך נקט

בנייהם יוחר מכדי נשימה ולא מלינו כן בשום פוסק, ואולי כוננו שם בסוף דבריו לחזור ממשי"כ למעלה ובאמתה א"ל לשנות בחקישות דמשמע אלא כלם בהפסק מועטת ויאל לרעה כלם ולי"ג, ובז"י החוק דבריו כהכ"ד משום דמה הרא"ש דאין להפסיק בנייהם כלל ולפי"ו עושה חקישות דמיושב בשנייה אחת ר"ל מריש מתוך הצדק ואפי' פחות מכדי נשימה לא יפסיק, ובחקישות דמשמע יפסיק פחות מכדי נשימה ללא דעה ר"ה.

ומה מחד חמוה"ד הגאון רימ"ה (שליט"ה) [ולל"ה] ב"מ"ב סי' ק"א י"ה שפירש דברי השו"ע בשנייה אחת היינו דוקא בהפסק פחות מכדי נשימה, והלא זה פירוש ב' נשימות שהכח השו"ע שלא יפסיק יוחר מכדי נשימה כמבואר בשו"ע חכו דעה רבנו הם כמו שפירשנו במרדכי ובא"ש, ונשימה אחת כולו משום דמה הרא"ש, לדין אין להפסיק כלל אלא זכח אחד, ומש"כ ב"י דאפי' בשנייה אחת לר"ך להפסיק אינו אלא לפי הרמב"ן, ומש"כ לר"ך להפסיק אינו דמשלשן הרמב"ן משמע דאינו חולק על סדרת ר"ה דהם ב' נשימות אלא דסי' דאפי"ה אין להפסיק בנייהם יוחר מכדי נשימה כמו תרי"ח לר"י, וא"כ בהפסק מועטת מודה הרמב"ן.

מ"הוה עיקר דברי ב"י יש להחשב כזן ולפירושו לדעה המי"מ כשר לדעה הרמב"ם בהפסיק יוחר מכדי נשימה, וישאר קשיא הראשונים ז"ל וכי גרע מחרי"ה לר"י דמלוא אחת היא, ואם לאו לומר דשריה בשנייה אחת לא עבדי אנשי, אלא דוקא בהפסק יוחר מכדי נשימה אי"כ למה א"ל בלחה להפסיק יוחר מכדי נשימה (דעה הרמב"ם ור"ה), ועוד דהמרדכי ובג"א כתבו דבחולקים על ר"ה הקשו עליו מסוגיא דסוכה אלא דהחולקים ס"ל בהפסק מועטת חקטת, ופי"ה דהרמב"ן ס"ל דתרי"ח לר"י אין להפסיק כלל אח חזיר קול כמו חקישת לדין, ודלא כפרש"י בסוכה ש"ו ומה שהביא דבר שם סמך לפרש"י מהא דאמר ר"ה ל"ד א' חקישת בפי"ה אין הכרע י"ש כפרש"י, וכן מבואר בח"י הרי"ט ז"ל שם דלדעה רמב"ן אין משקטין כלל, ודברי הר"ן נמו הכי מתפרשין ומש"כ שהוסף זכר אחד ולא פסל משום הפסק מועטת, כוננו דפסול אפי' לר"ה אין הפסק בין שניים לחרועה פוסלה מי"מ השגר שהוסף פוסל דעה הרמב"ן דשגר פוסל בין חקישת לחרועה, ודברי המי"מ ש"כ מתפרשין דס"ל דמודה הרמב"ם דנשימה אחת ר"ל זכח אחד כשר ל"ה אפי' אחת לכתחלה ודלא כר"ה, ומדברי הר"ן עמ"ס יש להוכיח דמשלשן הר"ן מבואר דמה שפוסל הרמב"ן מלר"ך ר"ה לכתחלה, אפי' ב"י דהרמב"ן אינו פוסל אלא בהפסק יוחר מכדי נשימה, ר"ה כשר זכח דוקא דיעבד, והר"ן בביא לשון ר"ה כשזכר אכל שרי"ה דתשרית כ"ו מבואר שזה לכתחלה, ור"ה לא אמר לכתחלה לא הפסק פחות מכדי נשימה כמש"כ המרדכי ובג"א משמע דחוקטין בידיהן, אלא מי"מ כמש"כ שדעה הרא"ש והרמב"ן דנשימה אחת ר"ה שוין כן שאין להפסיק כלל ודלא כהכ"ד ובז"י, ומה שהביאו משלשן רש"י סוף פ"ק דחולין אינו ר"ה דלשון נשימה אחת אינו נופל על כח אחד, אלא כוננו דנשימה אחת נופלת גם בהפסק מועט, כמו שמתפרש בשל"ה פ"ק דחולין, ומה שהכריח רש"י לפרש כן שם כולו משום דאם לא כן היינו דר"י דאמר חס"ס י"ג מתוך חקישת נמינו למידין לפ"י דאם הפסיק יוחר מכדי נשימה פסול לכו"י, ולדעה הרמב"ן והרא"ש אין משקטין את הקול דיעבד פסול אפי' בהפסק מועטת ולדעה הרמב"ם ור"ה ור"ש חוקטין לכתחלה בהפסק מועטת, ואפשר דאם לא הפסיק פסול ד"ה שאלו דהכ"ד אכל משלשן המי"מ משמע דכשר לכו"י, וכתן לעשות מי"מ כמתברר חקישות דמיושב זכח אחד ושל משומד ב' כחות בהפסק פחות מכדי נשימה.

סימן קלז

ר"ה ל"ד ב' טעמא דלא כוה לי שופר כ"ו, יש לפי הא תנן לה כדכ"ד לעיל ל"ב א' דחוקטין למלכות זכרונות זכרות, ואפשר דבשחוקטין חקישות דמיושב ואח"כ חקישות דמשומד

זמן י"א א' עושין חקיה כ"ו א' ד"ה בהדיקט, וזה דאמר אחיה כ"ו יוס' ל"ל דהסם הב"ב מ"א"ל ברא"ש סי' כ"ז, הנשימו מביאר דאין כוננו כ"ה מ"ש מלכות מוש"כ ב' דקיי"ל אין עבדי בלכותין אינו מלכת עמג יעבורכ כ"ה חוה החי"ו אכל מלכת ירו ונראה דבפרקמטי"ה ב"ה להחיר פרקמטי"ה ש"ג בנדים מדתי כיון דאין זכח עניות ס הכוונה אף שהוא מלכת י"א כהמשנה ברורה חקישת אינו.

לומר דמתני' בלתיא אומן ה' נמנו מדבריו ז"ל דכיון במכיון מלכתו אף ששי"ה שלא כ"י יכול לעשות בשני"ה ז"ל אמר זאת אימרת דבי"ס י"א היא זו נשימה אימה נך מרריה אין דתרי סינתה. ל' וכו' בעושה מלכת בנייה ל' בנייה לא יעשו, וימי"ה נ"ה ז"ל אם מסר מלכתו בחקישת נמי לא דמי דהסם בנייה חמ"ה אר להם מלכתו קדם אשליחו ביד אחרים וחס שכירי יוס

ק' כ"ה דאמר לעיל בהרסין דלר"ס אכל דיון אכל בשנ י"ב"ד (ברא"ש לעיל סי' ב') אכל מביאר דמקבלי קבולה לל לאוקומ בנייה בשנתו בעיר אחת לא יעשה מכלל ה' הראש"ד לעיל ברא"ש סי' ז' איירי בל"ג.

כלל דלא מלינו מי שפ"ל ס"ק בשגר אחד ש"ס בנייהם אינו פוסל והיינו כפרש"י לחוש לחומרא ומשמע דזכ"ה ק' כלל כולו זכח דעה ר"ה שמונה ל' קולות, אלא פי"ה להחמיר שלא להפסיק כ"ו הפוסקים אלא יפסיק פחות בית יוסף בביא דעה הרא"ש ין להפסיק בו כלל, והפסק

ו נראה דלפינו להאומרים ה' היינו זולת דעה הרא"ש זכח כדברי ב"י, וא"כ למה נשימות, ופי"ה כוננו להפסיק בנייהם

גם ביום שני דר"ה חזרתי ותקעתי למו"ר

יפ. תשל"ט, א' דר"ה בשבת, ב' דר"ה כשבאתי למו"ר בקשני שאתקע לו י' קולות תשר"ת תש"ת תר"ת ואמר כי שמונים אחוז מהתקיעות שמע בביהכ"נ והיום תקיעות מדרבנן וכמה שברים ותרועות לא היו טובים כי סיים אותם בקול, והוסיף מו"ר שהשברים השנה יותר טובים ויותר קצרים (עי' באות הקודם), תקעתי למו"ר שני תשר"ת בלי הפסק כלל ותש"ת ושני תר"ת ונהגה מאד וברכני שאזכה לשנה הבאה.

מו"ר בקש שנה אחת שאתקע לו גם תשר"ת כמ"ב

ב. תשמ"א, א' דר"ה אמר לי מו"ר (שליט"א) זצוק"ל ששמע כמעט את כל התקיעות מהבעל תוקע בביהכ"נ והיו בסדר, ספרתי למו"ר שהי' בביתי ג"א ובקשני שאתקע לו תשר"ת עם הפסק כדי נשימה כמ"ב ותקעתי לו אמר לי מו"ר א"כ תקע גם לי לצאת עוד שטה ותקע לי תשר"ת תש"ת ותר"ת ותקעתי תשר"ת עם הפסק נשימה, אמנם היתה נשימה קצרה ואמר לי מו"ר שלא הרגיש הפסק ותקעתי עוד פעם עם נשימה ארוכה ואמר לי מו"ר עתה הרגשתי הפסק והי' מרוצה.

עד כמה שזכור לי לא ביקש מו"ר זצוק"ל לא בשנים שלפני כן ולא בשנים שאחרי כן שיתקעו לו תשר"ת עם הפסק כדי נשימה כמו המ"ב כדי לצאת ידי שטה זו, ורק בשנה שו שביקש דרך אגב כנ"ל.

← א"ה, הגה מרן החזו"א מפרש מש"כ בשו"ע סי' תק"צ ס"ד "תשר"ת תקיעות דמיושב יעשה בנשימה אחת" היינו בכח אחד בלי הפסק כלל ו"תקיעות דמעומד יעשה בשתי נשימות" היינו בהפסק פחות מכדי נשימה, אבל הפסיק כדי נשימה לא יצא לכו"ע, והמ"ב מפרש נשימה אחת היינו הפסק פחות מכדי נשימה ושתי נשימות היינו כדי נשימה, וכתב מרן זצוק"ל בחזו"א שם דלדעת הרמב"ן והרא"ש בתשר"ת אין מפסיקין כלל ודיעבד פסול אפי' הפסקה מועטת ולשאר הראשונים לכתחילה הפסקה מועטת ואפשר אם לא הפסיק פסול כמו שצדד התה"ד אבל מלשון ה"ה משמע דכשר לכו"ע עכ"ד מרן, ולמ"ב אם לא הפסיק כלל אפי' פחות מכדי נשימה משמע דלא יצא.

התקיעות בשנת תשמ"ב

כא. תשמ"ב, הבעל תוקע בביהכ"נ לדרמן אצל מו"ר (שליט"א) זצוק"ל לא עשה בתקיעות דמיושב תשר"ת בכח אחד רק הפסיק מעט, בתשר"ת אחד הי' הפסק גדול, בתשר"ת דמעומד עשה הפסק, ובשלושים תקיעות שלאחר התפלה חלק עשה בלי הפסק, ואמר לי מו"ר שלבעל תוקע הי' סיעתא דשמיא בתקיעות והתקיעות היו טובים והוא בעל תוקע טוב ורק תשר"ת אחד עשה עם הפסק והוסיף לי מו"ר שתשעים קולות היו לו וכן אמר לי שכמה תקיעות לא שמע התחלתם ואחרים לא שמע את סופם

ארחות רבנו
חלק קטן יצא
חלק שני
גר"ל ל ארבעה חזו
הזקן צ"ל

בברכת היחיד כקדוש והבדלה הוא דאמרינן דשומע כעונה. ויש מקום להוסיף בזה ולומר, שאם ענו הצבור אמן חטופה, שהיות ואין יוצאים באמן זה, י"ל שאין יוצאים אף י"ח חזרת השי"ץ. ועמשי"כ בסי' ארץ הצבי (עמי' מט.)

יב] הרב היה המקריא, אפי' בתקיעה הראשונה (דלא כהצעת המשנה ברורה בשעה"צ סי' תקפ"ה ס"ק ל"א), אך לא היה מקריא בתקיעות שבתפילה שבלחש. ובמנהג שהזכירו התוסי' (לד. ד"ה לא יענה) שהשי"ץ מקריא לכהנים מלה במלה יברכך וכי, היה מנהג רבנו לתפוס שאין זה משום החשש שמא יטעה [עמשכ"ל בענייני נשיאות כפיס], ואף כאן בהקראת קולות התקיעות שמעתי בשם רבנו שענין ההקראה הוא לשמש כמתיר להבעל תוקע לתקוע [אך לא זכיתי להבין הדברים הללו כי לא שמעתי בזה דבר שלם.]

יג] במשנה ברורה (תק"צ ס"ק ל"ד) הביא מהאחרונים, דאם התחיל לתקוע ואין הקול עולה יפה, ומתחיל לתקוע שנית, אין שמה בעיא של הפסק בתקיעות (ועיי"ש עוד בס"ק כ"ז). ורבנו היה נוהג להחמיר אפילו בנתקל לדונו כהפסק בין הקולות. והרבה פעמים אירע שרבנו (שהיה המקריא) אמר תקיעה, שברים תרועה, תקיעה, שברים תרועה, תקיעה, שברים תרועה, תקיעה, שברים תרועה, וכמה מהשומעים שהיו מסתכלים במחזור שבידם חשבו שאולי טעה במה שהקריא, ושכח שצריכים פשוטה לאחריה. והאמת היתה שלא היה ניחא ליה בקול השברים תרועה של הבעל-תוקע, והצריכו לתקוע עוד הפעם הפשוטה שלפניה. ושוב לא היה ניחא ליה בהשברים תרועה, וחזר עוד הפעם להפשוטה שלפניה, עד שהחליט בדעתו שהיה השברים תרועה כהוגן, ורק אז הקריא לו הפשוטה שלאחריה.

יד] ← רבנו תפס לעיקר כדעת הסוברים שהשברים-תרועה שבתשרי"ת צריכים שיהיו בנשימה אחת, מאחר שמהוות קול אחד, ובכל ג' סדרי התקיעות (דמיושב, שבתפילה בלחש, ובחזרת השי"ץ) נהג כן, ורק לאחר קדיש תתקבל הוסיף להקריא ג"פ תשרי"ת שנעשו בשתי נשימות, כדי לחוש לדעת הסוברים כן. ונמצא שתחת לתקוע מאה קולות, תקעו ק"ב קולות.

טו] התוסי' ברי"ה (לג:) הקשו, דלדעת רש"י שתרועה היינו ג'

נפש הרב - הגה"ק סוף וכו' - צ"ל
נפש ונחיק אתי מובנה"ל ל' צ"ל - צ"ל
ש"ס"א

זמה שאיתא בש"ס על פסח שני 'חמץ ומצה עמו בית', האי 'עמו' פירושו אף באכילתו, הפירוש, זמותר לאכלו עם החמץ. וחסר בפירוש רש"י רק קודה אחת אחרי התיבות 'ואין איסור חמץ'. המנחת חינוך סבר שהך 'ואין איסור חמץ' מוסב ל'אלא עמו באכילתו', אבל באמת לא כן הוא. ולפי זה הדברים פשוטים וברורים מאוד.

אסיים בדבר טוב שסיים כבוד מר אבי זצ"ל בהקדמת ספר שעד הגלגלים בהו' ולשונו: 'הנה שמעתי בשם הרב הגאון הקדוש הרבי שבעלמא זצ"ל אבר"ק גיקלשפונג, שפירש הפסוק תפלה לעני כי יעטף ולפני ה' ישפך שיחו' (תהלים קכ, א), היינו, כי כאשר האדם עומד להתפלל לפני הקב"ה לא יהיה התחלת תפלתו על צרכיו, רק תפלל ויבקש רחמים על מה שמתאחר ביאת הגואל. זהו תפלה לעני כי יעטף, היינו התפלה יהיה על יעני הוא משיח צדקנו עני ורכב על המור (וכי"ה פ, ו), כי יעטף - כי יאחר ביאתו, ולפני ה' - ואחר כך נשואו לפני ה' בתפלה הזאת, או אחר כך ישפך שיחו - ויבקש צרכיו שאלתו ובקשתו עכ"ל הטהור.

ענינו השי"ת שנוכה לכיאת משיחינו ונוכה לשמוע בשורות טובות מכלל כל ישראל המצפים ומחכים לישועת השי"ת במהרה.

זכותב והותם כיום א' פרשת בהר פסח שני כ"ט לממונים שנת חרפ"ד פה פלאוונא יע"א.

יצחק מרדכי הכהן ראב"תאוויטץ אבדפי"ק פלאוונא י"ק מו"ה צבי מאיר הכהן זצלה"ה אבד"ק רדאמסק רש בעל המחבר ספר הקדוש תפארת שלמה זצלה"ה.

והנני להעתיק פה כראש הספר איזה מאמרים מכ"ק ארוני אבי מו"ר הרב הגאון הצדיק מו"ה צבי מאיר הכהן זצלה"ה אבר"ק רדאמסק, אשר העתקתי מספרו הגרול על מוערי קודש, השי"ת יזכני להוציאו במהרה לאור עולם.

פראש השנה

הנה אנו אומרים בעשרת ימי תשובה שיר המעלות ממשמקים קראתיך ה', המעם הוא, הנה יש עשר ספירות קרושים, ואת זה לעומת זה ושה אלקים יש עשר ספירות הנקראים כתי מסובא, ובאם אדם הולך אחרי שרירות לבו הרע הוא מדבק את עצמו בהן חלילה. ובעשרת ימי תשובה אם הוא רוצה באמת לצאת מהם יכול לצאת, יען כי במסכת ראש השנה (י"ה, א) אמרין על הפסוק (ישעיה נה, ו) דרשו ה' בהמצאן, אפילו ליחיד הקב"ה הוא ממציא את עצמו, ובאלו ימים הוא עת רצון, ובפרט בראש השנה שאנו תוקעים בשופר. ושמעתי בשם הרב היהודי זצלה"ה מפרשיסחא שאמר שראשי תיבות שופר הוא שרש פרך ראש ולענה (הברים כט, י). הכונה, אפילו מי שנפל כל כך לסמרא אחרא, אעפ"כ השופר יכול לעלות אותו.

וענין השופר הוא כך, שבראשונה אנו תוקעים תקיעה, וכתב הבית יוסף שהוא סימן שמחה, הכונה כמו שנאמר (במדבר י, י) וזביום שמחתכם ובמוצריכם ובראשי חודשכם ותקעתם בחצצרת על עלתיכם ועל זבחי שלמיכם, מזה מוכיח שהוא סימן שמחה. ובראש השנה צריך האדם לשמוח שזיכור את עצמו שיש יום אחד בשנה שמחויב לעמוד במשפט לפני השם יתברך כמו שנאמר (תהלים פא, ד-ה) תקעו בחרש שופר וגו' כי חק לישראל הוא משפט לאלהי יעקב, דאם לא כן היה אדם שוכח כל ימיו שיש אלקי עולם ושצריך ליתן חשבון לפניו.

זשברים הוא כשנכנס לבנו של אדם שצריך לשוב לפניו מתחיל לעורר את עצמו בלב נשבר על חסאיו, וקרוב ה' לנשברי לב (תהלים לד, ט). וזהו שאמרו בגמרא (ר"ה לג, ב) ששברים הוא גנוחי גנח כחולה הגונח מלבו. כי כמו שיש חולה

הגוף כמו כן יש חולה הנפש שגונח בלבו על חולי הנפש שחטא ומתחרט על זה. ותרועה הוא כשמקריב הבעל תשובה לפני השי"ת ומקבל על עצמו שלא לחטוא עוד נעשה אוהב של הקב"ה, והוא כמו שפירש רש"י על הפסוק לא הביט און בעיניו ולא ראה עמל בישאל כי ה' אלהיו עמו ותרועת מלך בו (במדבר כג, כא) ופירש רש"י שתרועת הוא לשון חיבה וריעות, כמו רעה דוד (שמואל ב, טו, ב) - אוהב דוד. הכונה הוא כמו שכתב הרמב"ם בהלכות תשובה (י, ו) 'גדולה תשובה שמקרב את האדם לשכינה וכו', התשובה מקרבת את הרחוקים, אמש היה זה שנאוי לפני המקום משוקץ ומרוחק ותועבה, והיום הוא אוהב ונחמד וקרוב וידיד'.

ותקיעה אחרונה הוא מלשון 'תקע י"ה', כי ידוע הוא מספר עץ החיים להאדרי ז"ל שהשם י"ה הוא בכת"ר, ובראש השנה אנו נותנים את כתר המלוכה להשי"ת, כמו שאומרים (שמו"ע ל"ט) ויאתיו כל לעבדך וכו' ומסיים ויתנו לך כתר מלוכה. וזהו שאמרו בגמרא ראש השנה (סו, ב) שאמר הקב"ה: 'אמרו לפני מלכות זכרונות שופרות כדי שיעלה זכרונכם לפני, ובמה בשופר'. ובראש השנה נברא העולם כמו שאנו אומרים (מסוף לראש השנה) היום הרת עולם, וכתוב (ישעי כו, ד) כי ביה ה' צור עולמים, והכונה, כי שם י"ה במילואו יוד"ה היא הוא בנימטריא כ"ו - כמנין שם הוי"ה, וזהו סלו לרכב בערבות ביה' שמו (תהלים סח, ח), הכונה, כי בשם י"ה הוא שם הוי"ה, במספר כ"ו כמו שם הוי"ה, נמצא כי בשם י"ה נברא העולם. וזה תקיעה אחרונה 'תקע י"ה', כי לקיום המקח שקונה אחד מחברו הוא תוקע את כפו אחר המקח, כמו כן אנו מקבלים על עצמנו שלא נחטא עוד, והוא כמו תקיעת כף על קיום המקח.

וזדהו הכונה שאנו אומרים קודם תקיעת שופר למנצח לבני קרח קומור כל העמים תקעו כף (תהלים סו, ו), כי זה המזמור מדבר על העתיד בעת משיחנו, הכונה שיקבלו לעתיד עול מלכות שמים, וזהו תקעו כף, היינו לחיזוק שיהיה זה עליהם לעולם ועד. או יאמר תקעו כף, שיתקעו גם כן מאה קולות כמו שאנו תוקעים מאה קולות, וזהו 'כף' בנימטריא

ספר אה"ל שלמה

בית חיצוני תורה והנהגות של
מאהל"ר שלמה גבון ב"ר ערזאסג
היה הגבאי שלמה